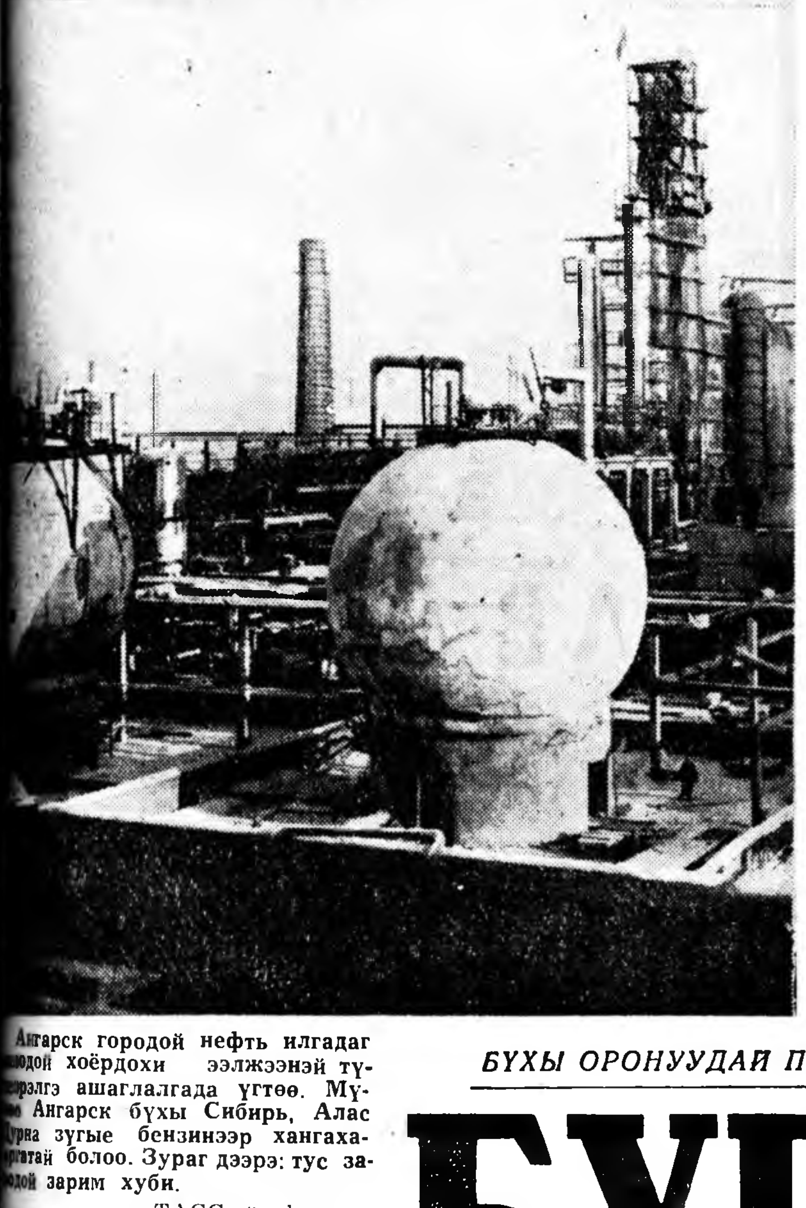

Ангарск городой нефть илгадаг заводой хоёрдохи ээлжээнэй түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтөө. Мүнөө Ангарск бүхы Сибирь, Алас Дурна зүгые бензинээр хангахаар болоо. Зураг дээрэ: тус заводой зарим хуби.

ТАСС-ай фото.

„ПОБЕДА" КОЛХОЗОЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ЖЭШЭЭ

Түрэл оронойимнай үргэн дайда саһан хүнжэлөөр хушагданхай, үбэлэй хүйтэн түлэг дундаа. Эдэ үдэрнүүдтэ совет тосхон һууринуудай ажалшад мүнөө жэл, түсэбтэ долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ, баян дэлгэр ургаса абажа, арад зоноо баясуулха гэһэн хүсэл бодолоор эзэлэгдэн, хэшээл оролдолгоёо гаргажа байна. Тэдэнэр хабарай тарилгада бэлэдхэнэ.

Ургаса тухай бүхы оромнай хэшээл оролдолго гаргана. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ химиин туһаламжа ерэжэ эхилэнхэй. Байгша ондо колхоз, совхозуудай поли дээрэ үтэгжүүлгэ бүри ехээр гаргагдаха. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, промышленностиин ажалшад минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ехээр гаргана, хүдөө ажахыда зорюулан улам олон машина зэбсэгүүдые эльгээнэ.

Жэлдээ 14—16 миллиард пүүд ороохо таряа абажа байха гээшэ манай эгээн, шухала хойшолуулашагүй зорилго мүн. Энэ зорилгые шиидхэхэ харгы зам Центральна Комитет заажа үгөө. Газар таряалан болон мал ажалаа ашаг ехэтэйгөөр хүгжөөхэ, ургаса абалгаяа горитойхоноор дээшэлүүлжэ, саашань гектар бүхэнһөө бүри ехэ ороохо таряа абажа байха бологдоно.

Эдэ асуудалнууд КПСС-эй Центральна Комитедэй мүнөө болохоёо байгаа Пленумэй гол анхаралда байха. Энэ Пленумдэ манай парти, бүхы совет арад бэлэдхэнэ.

1964 он—коммунис байгуулалтын гол һалбаринуудай нэгэн болохо хүдөө ажахые хүсэн түгэсөөр хүгжөөн дэбжээлгын жэл болохо ёһотой. Энэ талаар хүдөөгэй партийна организацинуудай, нэн түрүүн колхоз, совхозуудай коммунистнуудай дайшалхы отрядуудай үүргэ ехэ.

Кубаниин «Победа» колхозой партийна организациин хүдэлмэри тухай материал мүнөөдэр «Правдада» толилогдобо. Ашаглагдаагүй ямар ехэ арга боломжые хэрэглэжэ болохо байһан тухай энэ партийна организациин ажал ябуулгаһаа элирнэ. Хүдөө ажахын энэ артелиин коллективтэ Россин Федераци соо түрүүлэн коммунис ажалай колхозой нэрэ зэргэ олгогдоо. «Победа» колхоз—томо, хүгжэнги ажахы. Тэрэнэй ниитын үйлэдбэри жэл бүри хүгжэн ургана. Тэрэ хадаа Кубаниин хойто зүгтэ, эгээн бага шииг нойтотой газарта оршодог. Тингэбэшье һаа, тус колхоз жэл бүри тогтууритай баян ургаса хуряажа байдаг. Табан жэлэй туршада дунда зэргээр жэл бүри гектарай 26 центнер ороохо таряа абаа. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада «Победа» колхоз гүрэндэ ороохо таряа, мяха, һү, үрэ жэмэс болон виноград худалдалгаяа хэдэн дахинаар ехэ болгоо. Үнгэрһэн жэл Эхэ орондоо миллион шахуу пүүд ороохо худалдаа. 1964 ондошье эндэхи ажалшад шэнэ, улам ехэ зорилгонуудые урдаа табинхай.

Ниитынгээ ажахые хүгжөөһэнэй үндэһэ һуури дээрэ колхозой гэшүүдэй ажабайдал улам һайжарна, баян дэлгэр болоно. Хамтын үүсхэлтэ ажалда, коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хүдөөгэй ажалшадай ухаан мэдэрэл хүгжэнэ, ниитын хэрэгэй түлөө харюусалгатай байха мэдэрэл улам гүнзэгыгөөр нэбтэрнэ.

Колхозой туйлаһан эдэ бүхы амжалтада партийна организациин хубита ехэ байгаа. Колхоздо 131 коммунист тоологдоно. Тэдэнэр ниитынгээ ажахые хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ хүдөөгэй ажалшадые эмхидхэнэ, коммунизм байгуулагшын ёһо гуримаар тэдэнээ хүмүүжүүлнэ. Коммунистнууд болон комсомолшуудай дүрбэнэй гурбан хубинь үйлэдбэриин шиидхэхы һалбаринуудта хүдэлнэ. 19 коммунистнууд бригада, ферма болон звенонуудые толгойлдог юм. Коммунистнууд бүхы талаараа жэшээ харуулдаг.

Колхозой парткомшье эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ, ажал хэрэгээ ябуулхадаа, тэрэ бригада болон фермэнүүдэй 14 партийна организацинуудта түшэглэнэ. Парторганизацинуудай секретарьнуудаар дүршэлтэй, үйлэдбэри һайнаар мэдэдэг хүдэлмэрилэгшэд һунгагданхай. Кадрнуудаа шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партком онсо анхаралаа хандуулна. 22 бригадирнууд болон фермэнүүдые эрхилэгшэдэй 16-ниинь мэргэжэлтэд. Эндэ хоёрдохи колхозник бүхэн һурана. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөө хүгжөөхэ ябадал коммунистнуудай онсо анхаралда табигданхай. Ударнигууд нэрэ хүндөөр, алдар солоор хүрээлэгдэдэг юм.

«Победа» колхозой партийна организациин дүршэлһөө ямар һургаал абалтайб?

Хүдөөгэй партийна организаци ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ гол асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шиидхэжэ байгаа һаа, ехэ эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа байгаа һаа, партиин табиһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы ажалшадай анхаралые шадабаритайгаар зорюулжа байгаа һаа, амжалта заатагүй туйлажа, ажахын экономико хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлжэ, продуктнуудые улам бүри ехээр абажа байхань дамжаггүй. «Победа» колхозой коммунистнууд үйлэдбэриин шэнэ зорилгонуудые, нэн түрүүн ороохо таряа ехээр абадаг болохын, пашниин гектар бүхэнһөө ехэ ургаса абахын тула хүнүүдые хайшан гэжэ элсүүлхэ талаар һайн жэшээ харуулна.

Мүнөө экономическа талаараа һула колхозуудые гээгдэлһээнь гаргаха тон шухала зорилгые шиидхэжэ байһан үе сагта «Победа» колхозой партийна организациин дүршэл ехэ удха шанартай. Ямаршье һалбариие, ажахы бүхэнние хүгжөөн дэбжээхын шиидхэхы эрхэ нүхэсэл кадрнууд болоно гэжэ тэрэ шэнэ хүсэтэйгөөр гэршэлнэ. Гээгдэлдэ ороһон ажахынуудые дэбжээхын тула оролдосотойгоор хүдэлхэ, дүршэлтэй эмхидхэлшэдые шэлэн олохо хэрэг эгээн шухала байна.

«Победа» колхозой парторганизаци хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ асуудалнуудые шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэтэй нягта холбоотойгоор шиидхэнэ. Колхозой коммунистнууд политическэ хүдэлмэриин шэнэ арга дүрэ бэдэрдэг, коммунис ажалай түлөө хүдэлөөе шадамараар ударидадаг, колхозой гэшүүн бүхэнэй сэдьхэл хүдэлгэхэ арга олонхой, тэрэнэй эдэбхи үүсхэлые ниитын хэрэгэй аша туһада зорюулна.

Хүдөөгэй партийна организацинуудта хэдэн олон миллион коммунистнууд тоологдоно. Энэ хадаа партиин XXII съездын, мүн ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй хараалһан хүдөө ажахые шууд түргөөр хүгжөөхэ программые бэелүүлхэ талаар партиин туйлай ехэ хүсэн гээшэ. Колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинууд хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг олзо ехэтэй болгохо тэмсэлэй түрүү зэргэдэ дабшана, тиимэһээ тэдэнэр хүдөөгэй ажалшадай дунда үдэр бүри эмхидхэлэй, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй эршэ хүсые гүсэбүүд болон социалис үялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлжэ байха үялгатай.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ, газар таряалан болон мал ажалаа ашаг олзо ехэтэй болгохо, баян дэлгэр арга боломжонуудаа хүсэд дүүрэнээр ашаглаха, мүнөө жэлдэ шэнэ ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар бодото ажал хэрэгтэ колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ, ажалай хэшээл оролдолгые зорюулха гээшэ колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай зорилго мүн болоно.

(«Правдын» январиин 28-най түрүү бэшэгһээ).

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 24 (10392) | 1964 оной январиин 29, среда | Сэн 2 мүнгэн

Пагуошско XII конференцидэ хабаадагшадта Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг

Удайпурта (Инди) нээгдэһэн буу зэбсэг хуряаха ба уласхоорондын аюулгүйе сахиха талаар эрдэмтэдэй Пагуошско XII конференци нээгдэбэ. Тэрэ конференцидэ хабаадагшадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев амаршалгын бэшэг эльгээгээ.

Үнгэрһэн жэл хадаа сэрэгэй аюулые һуларуулха талаар арадуудай зүрхэндэ шэнэ этигэл найдабари түрүүлээ гэжэ тэрэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ. Термоядерна дайн аюулһаа хүн түрэлтэниие сүлөөлхын тула үшөө ехэ зам дабажа гараха ёһотой: хүнэй ами бэедэ аюултай буу зэбсэг олоор гаргаха ябадалые зогсоохо, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэгээ бүрин хуряаха талаар бодото хэмжээнүүдые абаха, гүрэнүүдэй хоорондохи ямаршье арсалдаануудай, тэрэ тоодо газар болон хилэ тухай арсалдаануудшье буу зэбсэгэй хүсөөр шиидхэгдэхэгүй эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэй.

Эб найрамдал бэхижүүлхын, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряахын түлөө тэмсэлдэ амжалта туйлахын түлөө Советскэ правительство өөрынгөө зүгһөө бүхы хүсөөрөө оролдохо гэжэ та бүгэдые найдуулнаб гээд Н. С. Хрущев саашань бэшэнэ. Тиихэдээ Н. С. Хрущев оронoo хамгаалалтада гаргашалагдаха мүнгэ зөөриие хорооһон, Советскэ Союзай Зэбсэгтэ хүсэнүүдые шэнээр хороохо тухай хараалагдаһан гээд һануулна. (ТАСС)

ҺЭШХЭЛГҮЙШҮҮЛ МАНАЙ ДУНДА БҮ БАЙГ ЛЭ

Түрэл Буряад оронойимнай олон зуун хонишодой алишье талаараа аха заха болохо, ниитынгээ хонин һүрэгые улам үсхэхын, ашаг шэмыень бүри дээшэлүүлхын хойноһоо эгсэ 25 жэлэй туршада эсэхэ сусахые мэдэнгүй оролдожо ябадаг бүхэриг бэрхэ малшан эхэнэр Шалсама Ламажаповна Цыремпилова хэжэ байдаг ажал тухайдаа үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэхые хонишон нүхэдөө «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан уряалба.

Тиихэдээ энэ нүхэр колхоз, совхозуудай ниитын баялиг болохо хонин һүрэгөө улам саашадань үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень бүри арьбадхаха гол шухала асуудалнуудаар һанаһан байһанаа хургы хухадгүй, үнэн зүрхэнһөө хөөрэжэ үгэнэ. Зарим нэгэ хонишодой дааһан ажалдаа хайхарамжа багатайгаар хандажа, өөдэгүйхэн үрэ дүн туйладаг гү, али ниитын зөөридэ хохидолшье үзүүлдэг ушарнууд тушаа ехээр һанаагаа зобонги байһанаа нүхэр Цыремпилова мэдүүлнэ.

Сэхынь хэлэхэдэ, хонидой тоо толгой улам олошоруулха, мяха, нооһо ехээр абаха гэжэ зорёол хадаа жэлэй дүрбэн сагта унтаха нойргүй, һуун байнгүй гэхээр лэ хүдэлхэ хэрэгтэй. Хони үсхэбэрилгэ гээшэ харууһанайл, хүсэлэл оролдолгын лэ хүсэн ха юм даа. Хонидой хойноһоо һали боли дахаһан нэрэ зүүгээд ябаа һаа, ямар нэгэн амжалта туйлахам гэжэ бодоһоной хэрэг үгы гээшэ. Эхэ хонин бүриһөө хурьга абаха, толгой бүриһөөнь 3—4 килограмм нооһо хайшалха, хабаһандаа гадартай мяхаар шүлэ гаргаха гэжэ сэдьхэбэл, зун, намарай зулгы һайхан сагта хонидоо бүрэнхыһөө бүрэнхы болотор хүдөө ногоондо адуулха, таргалуулха шухала.

Ондо орохо хонин тарган байгаал һаа, толгой тоолон түрэдэг, хурьгадыньшье өөдэргэ түргэн түлжэсэтэй байдаг. Намар тураһан хонидто, юрэдөө, талхашье эдюулэ, тоһошье уулга өөдэ нара харахагүй, дулаарха бүри наршылдажа, хатайрдажа захалдагынь мэдээжэ. Сэхынь хэлэхэдэ, «тарган табан хоногой».

Жэл жэлээрээ юумэ бэзэ. Би харууһалжа ябадаг эхэ хонидойнгоо 100 толгой бүриһөөнь хэдэн жэлдэ зуугаад, ерээд гаран хурьга, зарим жэлдэ далаад гаран (энэ эгээл муу-үрэ дүмни) хурьга түлжүүлдэг гээшэб. Зүгөөр һүүлэй хоёр—гурбан жэлдэ ажахын тоосоондо оруулагдаһан, хонишодой томодхогдоһон оньһожоруулагдамал бригадын бригадираар хүдэлөөб. Тиигэжэ эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы шэглэлтэй ажалтай болоод, хонинтой сэхэ «зуураха» арга олдоогүй гэхээр. Ажалай иимэ эмхидхэл гэхэ гү, али дан хэтэрмэ томо бригада үлүү һайн юумэдэ хүргөөгүй, харин зарим тэды түбэг татаа, хонишод олоор һэлгэгдээ, ашаг үрэньшье хялбар байшоо.

Мүнөө отаранууд 500—600 хонидтойгоор ами аминдаа һалгаагдажа, ахалагша хонишон ээтэйгээр хонин ажал эмхидхэгдэбэ. Манай совхозой эрхэ байдалда энэнь тон таарамжатай зүйл. Ушарынь, манай эндэ 2000—3000 хонидой суг бэлшэжэ гү, али нэгэ газарта үбэлжэжэ байха арга боломжо эгто үгы гээшэ. Тиимэ болохолоорнь, би Бааза гэжэ полевой стан шадар үбэлэй шэнэ байра һаднагшьегүй газарта түхеэржэ, 604 хонитой үбэлжэжэ байнаб. Тэдэнэйм 470 толгойнь шэнэ түрэхэ зүһаг хонид, бэшэниинь хусанууд, түлгэнүүд юм.

Намтай сугтаа үнинэй малшан эхэнэр Рыгзема Дашицыренова саг үргэлжэ хүдэлдэг. Тиихэдэ үбэлдөө хамһалсуулхын тула нүхэр К. Н. Осокиниие хажуудаа абанхайбди. Намартаа таряанай үзүүр дээгүүр, хүдөө хагта ногоондо хониднай һайса адуулагдаһан, тобир тарганууд. Мүнөө дэлгэнэһэн 300 гаран хонид илгагдаад, тусхай анхарал доро харууһалагдажа байна. 470 хонидоо бултынь түрүүлжэ, түлынь бүрин бүтэнөөр өөһэдөөл, хажуу талаһаа хурьгашадые хэрэглэнгүйгөөр түлжүүлхэ гэһэн зорилготойбди.

Урдань энэ газарта хонин үбэлжэжэ үзөөгүй юм. Юундэб гэхэдэ. тэндэ үһалхань бэрхэтэй гэлсэгшэ һэн. Тиимэ юумэ юун байха һэм даа. Тээгдэ гэжэ горхоной һаба дээрэ соолго соолонхойбди. Хонид дуран соогоол үһалдаг. Оролдохо. хүлһөө гартараа хүдэлхэл хэрэгтэй бшуу. Үбэлэй хүйтэндэ мүльһэн дороһоо үһан өөрөө гаража ерэхэ бэшэ ха юм.

Хонишон бүхэн оролдосотой нэтэрүүгээр ажалладаг һаа, хабатай байгаа. Теэд, үнэн уруунь хэлэхэдэ, зарим нүхэд харатайл ханамжагүйгөөр хонидоо харууһалдаг. Халуу наранай шаташаһан хойно хонидоо бэлшээридэ гаргаха, халуунда хургуулха, тиирүүлхэшье гэжэ мэдэхэгүй, наранай ороодүй байтар хонидоо хуряагаад, байра руугаа туугаад орожо ерэхэ. «Юундэ нигэнэт. Ёһоор адуулыт» гэжэ һай һанажа хэлэхэдэш, зарим залуушуул, оро бодогүй һөөргэдэжэрхихэл даа. Намтайшье сугтаа хүдэлжэ гараһан зарим нэгэ хүнүүд хонидоо хамаагүй адуулхаяа забдагша һэн.

Үбэлэй харууһан, түл абалган, түлжүүлгэн тухай олон табые хэлэхэшье үгыб. Тон харюусалгатай хаһа, шанга гэгшын хүдэлмэри байһыень мэдэнэбди. Хонишод өөһэдөөл түрэхэ хонидоо харууһалха, түрүүлхэ, түлынь түлжүүлхэ ёһотой.

«...Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй һэшхэлһээ дулдыдаха дутагдалнуудые баһал сэхэ шүүмжэлжэ, удаарууланггүй усадхадаг болоёл» гээд нүхэр Цыремпилова бэшэнэ. Үнэхөөрөөшье, хонин ажалай олзо доходтой һалбариин байһые мэдэжэ байгаад, совхозой, тэрэшэлэн отделениин хүтэлбэрилэгшэд тэрээн тушаа анхаралаа ёһошолон хандуулдаггүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Хонишодоор үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ нүхэд табигданагүй. Заримдаа һэшхэлшьегүй хүнүүд хонишон болоод ябадаг. Жэшээ болгон иимэ баримта дурдая. Манай отделениин Эжэтын отарые Михаил Чебунин даажа байдаг байгаа. Тиихэ зуураа биража хүдэлөөгүй юм. Тэрэ ниитын хонид соо өөрынгөө хубиин мал олоор баридаг, совхозой үбһэ болон талха таряанай зүйлөөр тэжээдэг байһан. Чебуниниие ажалһаань болюулаад, орондонь Валеев Ильнур гэгшые хонишон болгоһон байна. Энэ хүн бүришье дура зоргоороо байдаг. Хонидто таһалагдаһан талха таряанай зүйл, үбһөө хулгайлжа, хүндэ нэгэтэ бэшэ худалдаһан ушар элирхэйлэгдээд байна. Иимэрхүү һэшхэлгүй, хонишон нэрээ бузарлаһан хүнүүдтэ ниитын мал даалгажа яажа болохоб!

Ажахын тоосоон тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна. Энэ тон шухала хэрэг. Энээниие нарижуулха, улам һайнаар нэбтэрүүлхые совхозой хүтэлбэрилэгшэд оролдохо байгаа. Сэхынь хэлэхэдэ, манай совхозоорхин һаянай тэрэнээ мартажа байна гү гэжэ һанамаар. Мүнөө томо бригадые сомородхоо хадаа, хонишодой багашаг бригадануудые эрхэбэшэ ажахын тоосоондо оруулха, сабшалан даалгажа үгэхэ хэрэгтэй байна. Бидэ нёдондо өөһэдөө үбһэ сабшажа абаагүйһөө боложо, мүнөө хүнэй гар лэ хараад һуунабди. Энээн тухай манай хүтэлбэрилэгшэд бодомжолхо уялгатай.

Хони үсхэбэрилхэ, «сагаан алта» дэлбэрүүлхэ хэрэг хонишодойл гарта байна. Бидэнэй хүсэлэл эрмэлзэлгэһээ, хонишон нэрээ хүндэлдэгһөө ехэ юумэн дулдыдаха. Тиимэһээ нүхэр Цыремпиловагай бэшэгтэй һайса танилсажа, өөһэд хоорондоо нүхэр ёһоной хөөрэлдөө хэеыл гэжэ бишье уряалха байнаб. Жэлһээ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө миил 50—60 хурьга түлжүүлхэ, зааханаар нооһо хайшалжа абаха гээшэмнай тон гэмшэлтэй хэрэг болоно ха юм. Саашадань энэ байдалаа залан заһахын, амжалта туйлахын тула үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэхэ гээшэ аша туһатайл байха.

Б. ЖАМБАЛОВ,
Хоринн үйлэдбэриин Хүрбын совхозой ахалагша хонишон.

Яхадай алмаз малтан абадаг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдобо

Яхадай АССР-тэ алмаз малтан абадаг промышленность байгуулха талаар элитэ ехэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1964 оной январиин 24-дэ абаһан Указаараа Ленинэй орден, «Хадуур ба Балта» гэһэн алтаң медаль барюулгатайгаар Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгобо: С. М. Васильев —Зүүн-Хойто совнархозой «Якуталмаз» трестын «Мирный» гэжэ уурхайн экскаваторай машинистда, В. Н. Тихонов—Зүүн-Хойто совнархозой «Якуталмаз» трестые эрхилэгшэдэ, В. Г. Трофимов—Зүүн-Хойто совнархозой «Якуталмаз» трестын «Мирный» гэжэ уурхайн экскаваторщигуудай бригаднрта.

(ТАСС).

Океан, далайнуудай баялигуудые арад зоной эдеэ хоол билтаруулан элбэгжүүлхэ хэрэгтэ зорюулха!

Загаһа олзоборилгын 42 судануудай экипажай үүсхэлые КПСС-эй Центральна Комитет һайшааба

Судна бүхэнэй эгээл ехээр загаһа барихын түлөө, тэрэнэй үнэ сэн хямдаруулхын ба Ехэ хими хүгжөөхэ жасада оруулагдаха нөөсэ ехэдхэхын түлөө 1964—1965 онуудта загаһа олзоборилгын флодой морягуудай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай Главдальвостокрыбпромой Сахалинай загаһанай промышленностиин управлениин загаһа олзоборилгын дүшэн хоёр суднануудай экипажуудай үүсхэлые КПСС-эй ЦК һайшааһан байна.

Сахалинай загаһанай промышленностиин управлениин загаһа олзоборилгын дүшэн хоёр суднануудай экипажуудай үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта, СССР-эй СНХ-гай дэргэдэхи загаһанай ажахын талаар гүрэнэй комитедтэ, загаһанай промышленностиин бассейнүүдэй главна управленинүүдтэ, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудта КПСС-эй ЦК дурадхаба.

Загаһа олзоборилгын флодой дүшэн хоёр суднануудай акипажууд Советскэ Союзай бүхы загаһашадта хандаһан хандалга соогоо иигэжэ бэшэнэ: агуухэ үйлэ хэрэгүүдэй. совет арадай творческо эршэ хүсэнэй һалбаран мандажа байһан гайхамшагта үе сагта ажаһуунабди.

Манай партиин бэелүүлдэг ленинскэ хараа шугам коммунис байгуулалтада шэнэ шэнэ илалтануудые туйлана.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, долоон жэлэй үлөөшэ хоёр жэлэй турша соо судна бүхэн хоёр жэл хахадай түсэбһөө бага бэшые дүүргэхэ, даалгабариһаа гадуур орондоо 300 мянган центнэр загаһа, тэрэ тоодо 1964 ондо—140 мянган центнер, 1965 ондо 160 мянган центнер загаһа үгэхэ гэжэ шиидээбди гээд морягууд мэдүүлнэ. Бариһан загаһанай үнэ сэн хямдаруулһанһаа абтаһан мүнгэ зөөриие — 1964 ондо 1,6 миллион түхэриг, 1965 ондо 1,9 миллион түхэриг Ехэ хими хүгжөөхэ жасада оруулха юм.

(ТАСС).

Ажал хэрэгынь амжалтатай

Баргажанай суута хонишон Шалсама Цыремпиловагай бэшэгтэй танилсаһан Зэдын Борьёогой совхозой хонишод түл түрһөөэ гарза хоролтогүйгөөр абажа, хонин һүрэгөө ашагтайгаар хүгжөөхын түлөө тэмсэжэ байна.

Мүнөө совхозой отаранuудта түл абалга түлэг дундаа. Эндэхи эрхим хонишод хонидоо гол түлэб хурьгалуулжа, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, абаһан уялгаяа дүүргэжэ байха юм. Лхасаран Рабдаев, Бата Буянтуев, Буда Цыренов болон бусадай даадаг үүлтэртэ хонидой отаранuудта хурьгад олоор абтаа. Тэдэнэр 100 хонин бүриһөө 105—110 хурьга абаад байна. Эдэ хонишод хурьгадай гаран сасуу шэгнээд, шэхэндэнь номертой тэмдэг табина. Хуса хурьгадай ямар үүлтэртэй байһанай карточка зохёожо, үгыень тодорхойлно. Гарахадаа 5—6 килограмм шэгнүүртэй байһан эрэ хурьгадые шэлэн илгана.

Совхозой эрхим хонишон Дашицырен Дымбрылович Дуриновай хэрэг баһал һайн. Тэрэ зуун хонин бүриһөө 102 хурьга абаад байха юм. Тэрэшэлэн Арсентий Севастьянович Кочнев, Цокто Ринчиновичч Чойдонов, Гармажап Цырендоржиевич Цырендоржиев гэгшэдэй отаранuудта хурьга абалга һайнаар үнгэргэгдэжэ байна.

В. Гармаев.

ЗАНЗИБАРАЙ ХЭРЭГТЭ ХАМААРАЛСАЛГЫН АЮУЛ ЗАЙСУУЛХА

Занзибар болон Пембын арадай республикын дотоодын хэрэгтэ харийн гүрэнүүдэй зүгһөө хамааралсаха аюулай тохёолдоод байһан тухай мэдээсэлнүүдтэй дашарамдуулан совет хэблэлэй түлөөлэгшэдһөө СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ хэдэ хэдэн асуулта табигдаһан байна.

Бэеэ даанхай энэ гүрэн тушаа урдын колониальна заншалаа орхихогүй гэһэн гүрэнүүдэй зүгһөө хүсэрхэлгын ямаршье ябуулга уласхоорондын удха шанартай хуули ёһо эбдэһэн ушар боложо, аюултай хойшолонгуудтай байха гэжэ СССР-эй МИД-эй мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тиимэ ябуулганууд уласхоорондын түгшүүриые һуладхааха хэрэгтэ һаад хэнэ, тэрэшэлэн Африкын залуу гүрэнүүдэй эрхэ сүлөөтэй болоһон харгы замда бүришье ехэ һаад тохёолдуулхань мэдээжэ.

1964 оной январиин 12-то Занзибарай хүн зон колонизаторнуудай хүлһэншэдэй засаг түрые унагаажа, Занзибар болон Пембын арадай республика соносхогдоо бэлэй. «Афро-Ширази» болон «Умма» гэдэг нэтэдэмэл партинуудта хабаатай эхэ орондоо үнэн сэхэ хүсэнүүд засаг түрөө гартаа абанхай. Тэдэ хүсэнүүдые ороной 340 мянган хүн зоной диилэнхи олонхинь дэмжэдэг байна. Шухала удха шанартай экономическа хэдэ хэдэн реформонуудые бэелүүлхэ, таряашадта газар үгэхэ, ороной экономикын колониальна шэнжые усадхаха, хүн зонойнгоо үгытэй ядуу байдал, үбшэн тахал, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха байһанаа правительства мэдүүлһэн байгаа.

Занзибар болон Пембын арадай республика ООН-ой гэшүүн гээшэ, тиин уласхоорондын зүгһөө үргэнөөр мэдэрэгдээ һэн. Тэрэ хадаа Советскэ Союзай, Африка, Ази, Европо, Латиин Америкын олон гүрэнүүдэй зүгһөө мэдэрэгдэһэн байна.

Мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Занзибарта дүтэ Африкын районуудта байрлаһан Англиин сэрэгүүд дайшалхы бэлэн болгогдоо. Занзибарай эрье тээшэ Англиин сэрэгэй корабльнууд эльгээгдээ. Африкын бэеэ даанхай түрэндэ эзэрхэг түримхэй сэрэгэй добтолго бэлэдхэгдэхэдээ, Занзибарта байһан Англиин хэдыхэн арбаад эрхэтэдэй «аюулгүйе хамгаалха» гэһэн шалтаг баригдана.

Занзибар болон Пембын арадай республикада эсэргүү зарим баруун оронуудай ябуулжа байһан сэрэгэй бэлэдхэл, хэрбээ дары зогсоогдоогүй һаа, энэ районд аюултай байдал тохёолдуулжа магад, теэдшье энэ хадаа ООН-ой Уставтай огто таарахагүй ябадал гээшэ.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэд Б. М. Димовые, Н. А. Сычевые, В. Н. Тихоновые, Ю. К. Шульгиниие „Уһанай аюулһаа абарһанай түлөө" медаляар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной февралиин 16-най Указай ёһоор, эрэлхэг зориг, һайн һайхан абари зан гаргажа, уһанай аюулһаа хүнүүдые абарһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Уһанай аюулһаа абарһанай түлөө» медаляар иимэ хүнүүдые шагнаха:

1. Димов Борис Михайловичые—Улаан-Үдэ городой № 1 үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулиин 11-дэхи классай һурагша.
2. Сычев Николай Андреевичые — Улаан-Үдын таксомоторно автоажахын слесарь.
3. Тихонов Владимир Николаевичые — Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой шэрээгшэ-һурагша.
4. Шульгин Юрий Константиновичые — Улаан-Үдэ городой № 2 үйлэдбэриин һуралсалтай юрэнхы һуралсалай ажалай политехническэ дунда һургуулиин долоодохи классай һурагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1964 оной январиин 18.

Цүнжэд Ринчинова «Октябрьский» совхозой (Зэдэ) 3-дахи отделенидэ 30—аад жэл хүдэлжэ ябана. Мүнөө тэрэнэй ажалладаг отарада 350 хурьгад абтаад, ямаршье хоролто гээлтэгүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Зураг дээрэ: Ц. Ринчинова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

Буряадай Автономито республика, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудhаа бүридэhэн Зүүн-Сибириин экономическа район газар дайдынгаа талаар гурбан Франциин зэргэ юм.

М. ЯКОВЛЕВ,
совнархозой түрүүлэгшын орлогшо

ХҮСЭТЭ ИНДУСТРИТАЙ ХИЗААР

Мүнөө зарим томо гүрэнүүдэйхиhээ hураггүй ехэ электроэнерги Эрхүүгэй область дотор үйлэдбэрилэгдэнэ. Эрхүүгэй, мүн Братска ГЭС-үүдэй агрегадуудай үйлэдбэриин хүсэн Американ Гранд-Кули гэжэ эгээл томо гидроэлектростанциин хүсэнhөө хоёр дахин ехэ болоно. Зүгөөр Эрхүүгэй, Братска станцинууд Зүүн-Сибириин гол мүрэнүүдэй энергетическэ хүсэ шадалай тон багахан хүбине эзэлнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ангар мүрэнэй хүсые ашаглан дүүргэхэ үшөө үды. Энергиин талаар Ангарhаа 1,5 дахин ехэ хүсэтэй Лена мүрэн үшөө ойроо хүртөөгүй байhаар.

Сибирь мүн түлишын талаар баhал баян лэ хизаар гээшэ. Манай экономическа райондо шулуу нүүрhэнэй, олонхинь hайн шанартай нүүрhэнэй хэдэн арбаад ехэ уурхайнууд бии. Нүүрhэнэй хэбтэшын тиимэ ехэ гүнзэгыдэ бэшэ байhан тула экскаватораар, нээмэл аргаар малтан абаха аргатайбди. Нүүрhэнэй иимэ ехэ баялигтай байhан тула хүсэ ехэтэй теплоэлектростанцинуудые барижа болоно.

Тиин экономическа райондоо, илангаяа Эрхүүгэй областьдо электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэри байгуулжа болоно. Тэрэ тоодо хамагай түрүүн электроалюминиин промышленность оролсоно.

Эрхүү город шадар мүнөөшье хүсэ ехэтэй алюминивэ завод хүдэлнэ, саашадаа тэрэнэй үйлэдбэриин хүсэн бүри ехээр үргэдхэгдэхэ юм. Электроалюминиин ехэ үйлэдбэри Братска ГЭС-эй районд хүгжөөгдэхэ байна.

Зүүн-Сибирь энергетическэ хүсэн ба түлишөөр айхабтар ехэ байбашье, байгаалиин олон ондоо ашагта малтамалаар тон баян. Буряадай республикада ехэ запастай, hайн шанартай графит, оройдоо 1—2 метр гүнзэгыдэ хэбтэhэн апатидай ехэ запас олдоhон байна. СССР дотор абтадаг бүхы слюдагай ехэнхи хубинь Зүүн-Сибирьтэ малтагдана. Байгал далайhаа зүүн тээшээ нэмжыhэн тала дайдануудта зэдэй баян руда, бусад үнгэтэ металлнуудай руда олдожо, ойрын жэлнүүдтэ ашаглагдажа эхилхэнь. Тэдээн соohоо түмэрэй руда запасайнгаа талаар эгээл ехэ. Тэрэ рудагай ехэнхи хубинь 35—40 процент, зарим газарта 70 процентнь сэбэр түмэр. Эдэ олон ашагта малтамалнуудай бааза дээрэ хүдэлхэ ехэ хүсэтэй горно комбинат Братска ГЭС шадар баригдажа байна.

Зүүн-Сибирьтэ ашагта малтамалнууд соohоо юун үгы байгааб гэхэдэ, нефть газ хоёр байгаа. Теэд энэ хоёршье мүнөө олдонхой. 1962 оной хабар Лена мүрэнэй эрьедэ, гүн тайгын дунда оршодог Марково тосхондо совет геологуудай үрэмдэжэ байhан нүхэнhөө нефть ехэ хүсэтэйгөөр сорьёлоо. Тэрэнэй шанар тухай хэлэхэ болоо hаа, табанайнь дүрбэн хуби бензин, керосин ба бусад тоhон. Мүнөө Марково тосхоние тойроод хэдэн нүхэнhөө нефть гаража байна. Эрхүү городто дүтэхэнэ, Братска далайн эрьедэ газай фонтан сорьёлжо эхилээ.

Геологошэнжэлгын хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр Зүүн-Сибирь нефть болон газаар айхабтар баян гэжэ тодорхойлогдоо. Ушар иимэhээ яhала түргөөр хүгжөөгдэжэ байhан химическэ промышленностьдамнай шухала хэрэгтэй түүхэй эд бии боложо, арадай ажахын энэ hалбариин хүгжэлтые бүри түргэдхэхэ арга олдобо. Жэшээнь, Эрхүү городhоо баруулжаа Ангарай эрье зубшан Ангаро-Усольско химическэ ехэ комплекс байгуулагданхай. Ангарск городтохи нефть илгадаг томо завод дурсагдагша комплексын гол хубинь болоно. Энэ заводой түхеэрэлгэнүүд жэл соо хэдэн миллион тонно нефть илган абаха аргатай.

Ой модоной баялигаар Сибириин айхабтар ехэ байhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Гансахан Зүүн-Сибириин экономическа районой 140 миллион гектар талмай ой модоор хушагданхай. Тэндэнь аяар 11 миллиард кубометр модон бии гэхэ гү, али ороноймнай бүхы ой модоной зургаанай нэгэ хубинь болоно. Совнархоз дотор модо бэлэдхэлэй промышленностиин 200 шахуу предприяти хүдэлнэ.

Жэл бүхэндэ ой модоной хэмжээнэй улам ехэ боложо байдаг дээрэhээ мүнөө бэлэдхэгдэдэг модоной хэмжээе гурба дахин ехэдхэжэ болохо юм. Тэрэ хэмжээндэ хүрэхэ зорилго табигданашье гээшэ. Тиигэхэ зуураа нэгэшье гонзогор бревно экономическа районhоо ондоо тээшэнь гаргахаяа болижо, бэлэдхэгдэhэн модоёо бүхыдэнь бэлэн продукци (шпала, гэрэй модон, мебель, химическэ хэрэгсэл) болгон гаргаха ёhотойбди.

Братск городhоо холо бэшэхэнэ модо болбосоруулха ехэ комплекс баригдажа байна. Тэрэнэй түрүүшын ээлжээн энэ жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ юм. Байгал далайн урда эрьедэ кордно-целлюлозын томо завод баригдажа байна.

Зүүн-Сибириин экономическа районой промышленность мүнөө хариин гушаад гүрэнүүдтэ промышленна продукцяа (металл отолдог станок, доменно, химическэ түхеэрэлгэ, прокатна стан, электроприбор, бусад түхеэрэлгэ) эльгээнэ. Хүндэ индустриин, машина бүтээлгын, приборо-бүтээлгын, металлургическа, бусад предприятинуудhаа гадна, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин олон фа[бр]ика, заводууд хүдэлнэ. Тэ[дэ] предприятинуудта мебе[ль,] ноohон, пүмаажан бүд[ээн,] гутал, эдеэ хоолой элд[эб] зүйлнүүд элбэгээр үйлэд[бэ]рилэгдэнэ. Зүүн-Сибири[ин] экономическа район Со[вет] ороноймнай мяха эгэ[эл] ехээр абадаг районууд[ай] нэгэн мүн. Районой арад[ай] ажахын hалбаринууд[ай] предприятинуудта автом[ат] техникэ, электронико га[зар] мэтэ үргэнөөр хэрэглэ[гдэ]...

Ойрын хоёр жэлэй ту[р]шада Зүүн-Сибирьтэ үзэ[гдөө]дөөгүй ехэ хубилалта бол[о]хо юм. Братскын модо бо[л]босоруулгын комплексы[н] предприятинуудта целлюло[зо,] тэжээлэй дрожжи үйлэ[д]бэрилэгдэжэ эхилхэнь. Ба[й]галай кордно целлюлозы[н] заводой түрүүшын цехүү[д,] Эрхүүгэй алюминиин зав[о]дой дүрбэдэхи корпу[с] ашаглалгада үгтэхэ. Анга[р]скын нефть илгадаг зав[о]дой хоёрдохи ээлжээн. Ко[р]шуновск горно комбина[т,] нүүрhэнэй ехэ уурхай, Э[р]хүүгэй өөхэ-тоhоной комби[нат], Улаан-Үдын шэлэй за[во]дой хоёрдохи ээлжээ[н,] бусад олон предприятинуу[д] продукци үгэжэ эхилх[э] ойртоо.

Иигэжэ Зүүн-Сибирь ту[р]хэл шарайгаа түргөөр ху[би]лган, хүсэ ехэтэ инду[с]тритай түгэс хизаар боло[ж]о байна.

(АПН).

ОРОЛДОhОНОЙ ЗЭРГЭЭР УРГАСА АБТАДАГ

(Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой огородой бригадынхидай амжалта тухай)

ГЕКТАР БҮРИhӨӨ 1518 ТҮХЭРИГ СЭБЭР ОЛЗО

Гильбэрын колхоз 1953 ондо 3600 центнер овощ хуряаhан hаа, харин нёдондо 6800 центнер ургаса абаhан байна. Тиин хүдэлдэг ажалшадайнь огородой талмай урданайхиhаа зааншье ехэ болоогүй.

Ямар овощ таряад, хэды шэнээн ургаса абаа юумэ ааб гэжэ харуулха хэрэгтэй болоно. Үгэрсэ эгээл ехэ дайда эзэлнэ: 24,4 гектарта hуулгагдаhан байгаа. Тэрээнhээ 4246 центнер гэхэ гү, али гектар бүриин 174 центнер үгэрсэ абаба. Түсэбтэ даабаринь 130 центнер байгаа. Морхоообшье hайнаар ургуулаа. 5,5 гектарhаа хамтадаа 980 центнер ургаса абаба. Гектар бүриин 130 центнер хуряахын оронд 178 центнертэ хүргэбэ. Табан гектар капуста hуулгаhан аад, га бүриhөөнь 307 центнер капуста абажа, даабаряа 57 центнерээр үлүүлээ.

Абаhан ургасынгаа 5600 центнерыень гүрэндөө тушаагаа. Тэрэнь аяар 95.453 түхэригэй болобо. Иигэжэ урзанда жэлэйхиhээ 23.300 түхэригөөр үлүү ехэ олзо колхоздонь оробо. Огород ургуулхадаа гаргаhан бүхы гаргашаяа хаагаад байхада, сэбэр олзонь 53 мянган түхэриг болобо. Тиихэлээрээ **гектар овощ 1518 түхэригэй сэбэр олзо** үгэhэн болоно гээшэ.

Үгэрсэ тарилга бүришье олзо ехэтэй байба. Абтаhан үгэрсынгөө 90 хубииень бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааhан, гектар бүхэниинь 3400 түхэригэй ургаса үгэhэн болоно.

БАЯН УРГАСА — АГРОТЕХНИКЫН ХҮСЭН

Баян ургаса абахые хүсэбэл, агротехникын ёhо гурим хуули болгон баримталха хэрэгтэй. Тэрэнэй гол зүйлнүүдынь гэбэл: hайн элдүүрилгэ, үтэгжүүлгэ, уhалалга ха юм даа. Тиимэhээ колхозой овощ ургуулагшад огородтоо артелиин эгээл hайн хүрьhэтэй, уhалагдадаг газарынь абанхай. Тэндээ нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэ hайса оруулhан байна.

Хүбхытэр хахалагдаhан газарта апрелиин хуушаар, майн эхеэр морхообой үрэhэ «СОН-2,8» сеялкээр hуулгаhан байна. Гектар газарта 4 килограмм үрэhэнэй хүртээмжэтэйгээр, тэрэниие элhэндэ холижо, уhалагдаhан участогта таридаг. Энэнь гараhан хойно уhалагдадаг, богонихон байха үедэнь зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэдэг. Саашадаа буртаг үбhыень түүжэ, үшөө 5—6 дахин уhалдаг байна.

Гильбэрынхид үгэрсын үрэhэ майн hүүлээр, июниин эхеэр мүн лэ овощ hуулгадаг сеялкээр газарта таридаг. Тэрэнэйнгээ урда үрэhэеэ «АБ» гэжэ хуурай хороор хорододог. Гектар бүхэндэ 5—6 кг үрэhэ таридаг, тэрэ газарынь шииг нойтоор баян байдаг. Иигээд байхадань, 7—8 үдэр болоhон хойно эшэ бултайжа захалха. Саашадаа шииг нойтынь үзэжэ байгаад уhалдаг, шангэрүүлдэг, хэдэ дахин буртаг үбhыень зулгаажа хаядаг.

Тарилга хэhэн сагhаа хойно 45—50 хоноод байхада түрүүшын ургаса хуряажа абадаг. Эдеэшэhэн үгэрсэ суглуулhанайнгаа удаа ходо уhалжа байдаг юм. Тиихэдэ үгэрсэ олоор, түргөөр ургадаг гэжэ эндэхи бэрхэшүүл хэлсэдэг гээшэ.

Парнигта ургуулhан капустын рассадые газарта hуулгаhан сагhаа хойно тон нарин нягтаар харууhалдаг. Нэгэ гектарта 22 мянга хүрэтэр энэ hуулгадаг зэргэтэй. hуулгахынгаа урда тээ газараа hайса шиигтүүлдэг, зөөлэрүүлдэг дүршэлтэй. Буртаг ногооной гарамсаар лэ тэрэниие гараараа зулгаажа хаядаг, 6—7 дахин уhалдаг гуримтай. Гадна хорхойдо эдюулхэгүйн тула гексахлоранай дуст ургамалдаа 2—3 дахин бурьюулан сасадаг юм.

Ургаса харууhанайл хүсэн ха юм. Тиимэhээ тус артелиин огородшод энээндэ гол анхаралаа хандуулдаг байhаниинь энээгээр элирхэйлэгдэнэ.

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ — АМЖАЛТЫН ҮНДЭhЭН

Огородой ажалда 20—20 хүнhөө бүридэhэн 4 звено хүдэлдэг байна. Звенодо даалгагдаhан участок тэрэнэй гэшүүн бүхэндэ хубаагдаад, хуряалгын дүүрэтэр харюусажа гарадаг гуримтай. Ажалай түлөөhэн имагтал хэды шэнээн ургаса хуряажа абаhааринь түлэгдэдэг юм. Жэшээнь, нэгэ центнер үгэрсын түлөө 2 түхэриг 80 мүнгэн, нэгэ центнер морхообой — 2 түхэриг, нэгэ центнер капустын — 1 түхэриг 60 мүнгэн түлэгдэдэг зэргэтэй.

Иимэ түлөөhэн тэндэ хүдэлжэ байгшадые урмашуулха, харюусалгатайгаар ажаллаха эрхэ нүхэсэл олгодог гээшэ. Өөрынгөө участогые hайнаар харууhалжа шадаал хадаа үндэр баян ургаса абаха, хүдэлмэриныйе хүсэд дүүрэнээр түлэгдэхэ байна бшуу. Энэл даа, гильбэриинхидэй амжалтын түлхюур.

Энэл ёhо гурим бэелүүлээд байхадаа, звено бүхэн, гэшүүн бүхэн баян ургасын түлөө өөhэд хоорондоо үнэнхэ зүрхэнhөө мүрысэхэ эрмэлзэл гаргаха ушартайшье болоно. Хүн бүхэн лэ эрхим үрэ дүн, рекорд туйлаха гэжэ оролдохо эрид шууд хүсэлэнтэй болоно.

Энээниие жэшээгээр баримталая. Капуста ургуулагшадай дундаhаа Ц. С. Нурбуева шалгарна. Бухэриг бэрхэ энэ эхэнэр 0,45 гектар участогhаа 250 центнер ургаса хуряагаа. Энэнь гектар бүриhөө 557 центнер ургаса абаhантай тэн болоно. Үгэрсэ ургуулагшад соohоо нэгэдэхи hуурииe О. И. Кокорина эзэлээ: 28 соото газарhаа 102 центнер гэхэ гү, али гектар бүриhөө 364 центнер үгэрсэ абаhан байна. Эгэшэ дүүнэр Мария, Евгения Кокоринанар, Раиса Демина, Дабажит Санжиева болон бусад өөhэдынгөө участогууд дээрэ эрхимээр хүдэлөө.

Огородшон Ц. С. Нурбуева огородто хүдэлхэ үедөө 781 түхэриг, О. И. Кокорина—461 түхэриг, Р. Н. Демина—415 түхэриг олзо олоhон байна.

* * *

Имэл даа, Гильбэрын огородшодой нёдондо бүтээhэн ажал хүдэлмэриин үрэ дүн. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэhэн бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсоод, 1964 ондо овощ ехээр абахаар зорижонхой.

М. ЕЛАЕВ.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной январиин 29.

БАРИЛГАШАД БАРАНДА ХҮНДЭТЭЙ

Барилгашан нэрээ дурдуулжа, ажал хэрэгээрээ сууда гараhан модошо дархашуул, шулуушад Улаан-Үдымнай барилгын организацинуудта яhала олон. Имагтал тэдэнэй гараар, оролдолго хүсэлөөр томо, томо шэнэ гэрнүүд бодхоогдожо, городоймнай түхэл шарай хубилгана ха юм.

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой капитальна барилгын таhагай хүдэлмэришэд ажал хэрэгээрээ алдаршажа ябана гэхээр. Тус таhагайхидай гараар олон дабхар шэнэ гэрнүүд hүүлэй үедэ жэрылдэн бодхоогдоо, шэнэ үйлсэнүүд бии болоо (1-дэхи зураг). Ажаhуудалай гэрнүүдые барихаhаа гадна, тэдэнэр заводые шэнэдхэн байгуулха талаар ехэ ажал бүтээнэ, хүүгэдэй эмхи зургаануудые барина.

Капитальна барилгын таhагайхид жэл бүхэндэ арба гаран мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэр байра ашаглалгада тушаажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ. 1963 оной эхиндэ 8700 дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүдые ашаглалгада тушааха даабари хараалагдаhан байгаа. Теэд энэ түсэб hүүлээрнь дээшэлүүлэгдэжэ, хэдэн гэрнүүдые шэнээр бариха даабари үгтэhэн юм. Барилгашад дээшэлүүлэгдэhэн энэ түсэбөө нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаа. Барилга-хабсаралга хэхэ, байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушааха 1963 оной түсэб үлүүлэн дүүргэгдэhэн байна. Бүхы дээрээ олон байрануудтай 12 шэнэ гэр ашаглалгада тушаагдажа, тэндэнь заводой хүдэлмэришэд зөөжэ оронхой.

Орешковой нэрэмжэтэ тосхондо бодхоогдохоор хараалагдаhан шэнэ барилга дууhан дүүргэгдээ. Үнгэрhэн жэлэй туршада эндэ хэдэн байрын гэрнүүд, 140 үхибүүдэй хүмүүжүүлэгдэхэ эмхи зургаан баригдажа дүүргэгдээд, ашаглалгада тушаагдаа.

Заводой хүдэлмэришэдэй ажаhуудаг городок үргэдхэгдэжэ байнхай. Урдань тала байhан газарта барилга ехээр эрхилэгдээ, олон томо гэрнүүд бодхоогдожо, Октябрьская гэжэ шэнэ үйлсэ бии болоо. Эдэ гэрнүүд урдань баригдажа байhан барилгануудhаа ондоо, мүнөө үедэ табигдаhан эрилтэдэ харюусамаар гэхээр: шэнэ гэрнүүд олон дабхартай, хүнэй хэрэглэмжэ хангаха бүхы түхеэрэлгэнүүдтэй. Тэдэнэй доодо дабхартань магазинууд, ажалшадай культурна ажаhуудалай эрилтэ хангаха предприяти, мастерскойнууд нээгдэнхэй.

Тус таhагайхид барилгые шэнэ аргаар эрхилхые оролдоно. Тэдэнэй мэдэлдэ үгтэhэн башенна кран, экскаватор, бульдозернууд ашагтай hайнаар хэрэглэгдэнэ. Мүн барилгын шэнэ түрүү арга хэрэглэхэ талаар горитой алхам хэгдээ. Модошо дархашуулай, шулуушадай, томодхогдоhон комплексно бригаданууд гол түлэб барилга эрхилдэг болоо. Мүн сантехнигүүд, хабсаргагшад, штукатурщигууд, шэрдэгшэдэй бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Бии байhан арга боломжоёо, механизмуудаа hайнаар хэрэглэхэ гэжэ оролдоhоной, комплексно бригадануудые эмхидхэжэ, ажалаа түрүү аргаар бүтээдэг болоhоной ашаар капитальна барилгын таhаг гэр байрануудые хараалагдаhан саг болзор соонь ашаглалгада тушаана. Мүн барилгын шанар hайжаруулха, тэрэнэй үнэ хямдаруулха хэрэгтэ амжалта туйлагдажа эхилээ.

Нүхэд Гороховская, Боброва гэгшэдэй даадаг шэрдэгшэдэй, Белоглазовай, Соколовой даадаг штукатурщигуудай, Лановойн даадаг хабсаргагшадай бригада ажалаа эрхим hайнаар бүтээнэ. Хэдэн мэргэжэл шудалhан барилгашадай тоо улам олошорhоор.

Жэшээлхэдэ, Г. Н. Городецкиин хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай бригада эршэмтэй ажалаараа суурхажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ орохоор үнинэй. Коммунис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхын түлөө мүрысэжэ байhан модошо дархашуул даабаряа hайн шанартайгаар, 130—140 процент дүүргэнэ.

Башенна кранай жолоошон Данил Дмитриевич Васильев эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн гэжэ суурхана (2-дохи зураг). Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө олон барилгашад мүрысэнэ. Тэдэнэй дундаhаа Кирилл Федорович Кобко гэгшые нэрлэмээр. Түмэршэ дарханай мэргэжэлтэй энэ нүхэр барилгада хэрэглэгдэдэг түмэр зүйлнүүдые дархална. Гадна тэрэ хабсаралагшын мэргэжэл hайнаар шудаланхай (3-дахи зураг).

Энэ жэлдэ тус таhагайхид Октябрьская үйлсөөр хэдэн шэнэ гэр бариха түсэбтэй.

С. Бардамовагай текст,
З. Веснинагай фото.

Шахтёрнууд нэмэлтэ түлбэри абана

«Ябаhан хүн яhа зууха, хэбтэhэн хүн хээли татаха» гэhэн урданай буряад үгын мүнөөшье сэсэн мэргэн удхаяа алдаагүйнь мэдээжэ. Үнэхөөроошье бодоод үзэхэдэ, хэн мүнөө үнэн зүрхэнhөө, шэн зоригтойгоор ажалланаб, тэрээнэй хүдэлмэриншье ашаг олзо ехэтэй байдаг. Холоhоо жэшээ абаадшье яалтайб. Багахан жэшээ баримталая.

Галуута нуурай шахтоуправлениин горнягуудай олонхинь жэшээтэ hайнаар хүдэлмэрилжэ, ажалайнгаа түлөө hайн түлбэри абадаг. Гадна эндэхи шахтануудта олон жэлэй туршада таhалгаряагүй хүдэлмэрилжэ байhан шахтернууд өөhэдынгөө салинhаа гадна, жэлэй нэмэлтэ түлбэри мүнгөөр абадаг юм. Тэдэнэр 300—400 (мүн дээшэшье) түхэриг мүнгөөр абаба. Тодорхойлон хэлэбэл, нүүрhэнэй комбайнай машинистнар В. Г. Болдырев, А. А. Кандалов, И. А. Титаренко, Н. Красильников гэгшэд тус тустаа 409 түхэриг, проходчигууд С. Сауткин, С. Солдатов 384-өөд түхэриг, Б. Бальжиев, Н. Безызвестных — 345-аад түхэриг абабад.

Хамта дээрээ шахтоуправлениин 576 хүдэлмэришэд болон 90 инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд удаан жэл соо хүдэлмэрилhэнэй түлөө жэлэй нэмэлтэ түлбэринүүдые абаба. Иигэжэ 129 мянган түхэриг мүнгэ жэлэй нэмэлтэ түлбэри абаба.

Тиихэтэй хамта жэлэй нэмэлтэ түлбэриие хубаахадаа удаан жэл соо ажаллажа байhан хүдэлмэришэдэй даалгагдаhан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандаhаниинь харадаа абаhан байха юм. Хуушанай шахтернуудай жэлэй хугасаа соо ажал хэрэгтээ ёhо тэдыгээр хандажа, архи уужа, ажалайнгаа үдэрые гээhэн хүдэлмэришэдэй жэлэйнь нэмэлтэ түлбэри нилээдгүй хаhагдаа. Зүгөөр иимэ хүдэлмэришэдшье Галуута нуурай шахтануудта тон үсөөхэн юм. Тиибэшье шахтёр Рашид Хилалов, В. Трепалин, Д. Аверин гэгшэд ажалта үдэрөө шалтагаангүйгөөр гээдэг, даалгагдаhан хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг байгаа. Тиимэhээ тэдэнэй жэлэй нэмэлтэ түлбэриhөө 30—40 процент дарагдаба.

Ц. Балданов.

Шэди хүсыень шадажа хэрэглэхын тула

Мүнөө хүдөөгэй ажалшан бүхэн тодорхой үйлэдбэри дээрээ химиин туйлалтануудые хайшан гэжэ зүбөөр хэрэглэхэб гэhэн гүнзэгы абьяас хүсэлтэй. Зоной энэ эрилтые дүүрэн хангахын тула республика доторнай бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ.

Республикымнай колхоз, совхозуудай ажахынуудай агрономууд, үрэhэ шалгадаг лабораторинуудые даагшанар болон сорт туршалгын участогуудай хүдэлмэрилэгшэдэй тусхай семинар үнгэрөөд, мүнөө ажахынуудай отделени, фермэнүүдэй эрхилэгшэдэй арбан хоногой hуралсал ябажа байна. Эдэ семинарнуудые Буряадай хүдөө ажахын институт үнгэргэнэ.

Энэ асуудалаар хаана юун хэгдэжэ байнаб гэжэ манай газетын корреспондент хэдэн хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаhан байна. Тэдэнэрhээ ороhон мэдээсэлнүүдhээ тобшо тэдые доро толилбобди.

Улаан-Үдын хүдөөгэй үйлэдбэриин управлениин главна агроном А. НАЗАРОВ:

— Колхоз, совхозуудтамнай политическэ гэгээрэлэй бүхы кружогууд, hургуули, семинарнуудта КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэл болон Пленумэй тогтоол шудалалга дүүргээд, химиин тодорхой зүйлнүүдые үйлэдбэридөө бодотоор хэрэглэхэ тухай тусхай темэнүүдээр хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ эхилээ. Политическэ гэгээрэлэй hуралсалда хабаададаггүй механизаторнуудые, таряашадые тусгаар бүлэг болгожо, химиин эрдэмдэ hургахадамнай. Тиихэдэ, кукуруза, хартаабха, овощ эрхилдэг звенонуудай гэшүүдые ами аминдань суглуулжа, хэжэ байhан ажалдань таарама онсо программаар hуралсал эмхидхэбэбди. Тиигэжэ кукурузоводуудай 48, картофелеводуудай 42, овощеводуудай 40 звенонуудта хүдэлдэг нүхэд ажалhаа сүлөө сагтаа агрохими гүнзэгыгөөр шудалхань.

Манай үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта гансал таряашад, механизаторнууд хамтадаа 520 хүн химиин шэдитэй танилсаха гэжэ эдэбхитэйгээр оролсобо.

Хориин үйлэдбэриин управлениин «Победа» колхозой түрүүлэгшэ П. ЦЫРЕНЖАПОВ:

— «Хими бүгэдөөрөө шудалая!» гэhэн уряал олониитэ колхознигуудай дунда бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын тула нэн түрүүндэ өөhэдөө хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ ёhотой гээшэбди. Правлениингээ дэргэдэ 17 хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд экономическа семинарта hуралсадагбди. Мүнөө семинарайнгаа гол программаhаа гадуур химиин hуралсал шудалха гэжэ түрүүшынгээ хэшээл хээд байнабди. Тон hаяар колхозойнгоо дэргэдэ хүдэлдэг трактористнуудай курсын хэшээлнүүдтэ химиин hуралсалай нэмэлтэ час оруулагдахань.

Гадна мүнөө хүдэлжэ байгаа политическэ гэгээрэлэй кружок, hургуулинуудай шагнагшад баhал химиин хэшээлнүүдые программадаа нэмэжэ үзэхэ юм. Колхозой зоотехник нүхэр Н. Самбуевай хүтэлбэри доро hаалинмнай хоёр гүүртын 18—20 hаалишад, үхэршэд мал ажалда химиие шудалан үзэхэ гэжэ шиидээ.

Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой агроном Д. АХАНОВ:

— Недели бүхэнэй пятница — бүхы совхоз дээрэмнай политическэ гэгээрэлэй үдэр юм. Отделени, фермэнүүдтэмнай эмхидхэгдэhэн бүхы политкружок, hургуулинуудта hуралсалай ээлжээтэ үдэрhөө эхилжэ, химиин эрдэм hуралсалда зорюулhан тусхай хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэнь. Тиихэдэ трактор, машинын заhабарида мүнөө хүдэлжэ байгаа 42 механизаторнууд, комбайнернууд агрохимиин гол ёhо заабариие ехэ hонирхолтойгоор шудална.

Совхозой дирекциин, партийна комитедэй тогтооhоной ёhоор үргэнитэ хүдэлмэришэдтэ химиин hуралсал нэбтэрүүлхэ талаар хараалагдаhан 60 часай программые сүм үзэжэ, апрелиин 1 хүрэтэр хаанагүй дүүргэхэ зорилготойбди.

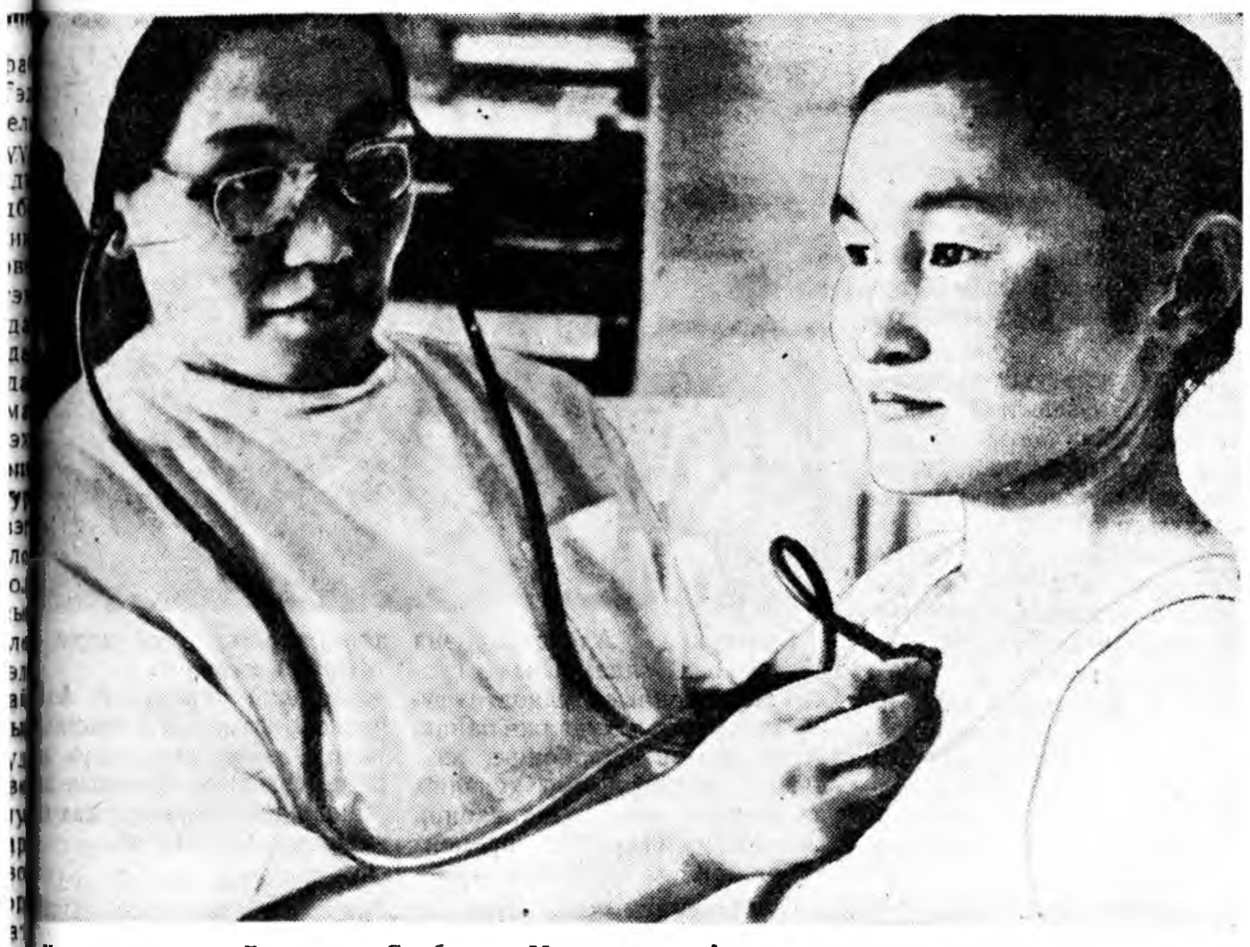

Худөөгэй эмшэн Валентина Самбуевна Манханова Аха нютагай ажалшадай дунда хүндэтэй.
…дээрэ: В. С. Манханова һаалишанай гэртэ.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

Бидэндэ сэхэ хамаатай

СМУ-1 предприятиин нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ Е. К. ЕФИМОВ хөөрэнэ

…ПСС-эй ЦК-гай июниин Пле…ай түүхэтэ тогтоолнуудые …то дээрэнь бэелүүлхын хой…оо тэмсэнэбди. Олониитын …йи, үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн …ганизацинуудай удха шанар …шье дээшэлээ.

…араг ябадал гаргаһан хүнүү… хүмүүжүүлжэ, һургажа, зүб …гыда оруулха ехэхэн үүргэ, …та нүхэдэй сүүдэй гэшүүдтэ …лагданхай. Архинша, хойрог …аг ябадалтан үсөөн болоошье, …, эндэ тэндэ үшөөл бии бай…р.

…анай нүхэдэй сүүдэй ажал …эг тухай хэды үгөөр хэлэхэ…нимэрхүү. Хүнийе зэмэлхэ, …аахаһаа түрүүн ушар байда…нь, шалтагааниинь мэдэхэ гэ… оролдодогбди. Ши гэм хээш, …н яяр хүн гээшэш гэжэ ню…балай, шэхэ дүлии зэмэлхэ, …эхэ ябадал манай ажалда …ахагүй ха юм. Тэрэниие хүсэд …эгүй байгаа һаа, зохидоор …лдажа, гэмэ зэмыень кол…ивэй болон гэр бүлын урда …рүүлхые оролдонобди. Заһар…й, зэмэеэ мэдэрхэгүй хүн гэ…ты ха юм. Тиигэбэшье зарим …үдэй хүндэ хүжүүн, хашан …гынь мэдээжэ. Олон нүхэ…, коллективэй зэмэлгэ доро …аад үзэ. Эшхэбтэршье, аягүй …а даа.

…эмэтэ хүнэй хүдэлдэг брига… гэшүүд, мүн бэшэшье ту…лата нюурнууд сүүд дээрэ …садаг юм. 1962 онойхиһоо …агүй үсөөн хэрэг үнгэрэгшэ … манда ороһон, гэм хэһэн …үдшье үсөөрһэн. Нүхэр Сте…овай даадаг бригадын гэшүүд …ов, Санников, Перфильев гэг…шэд нэгэтэ ажалдаа ерэнгүй байшаба. Юун болоо гээшэб? Нүхэдэй сүүдэй гэшүүд энэ хэрэгые шалгажа үзэхэ гэжэ оролдобо. Хойто үдэрынь эдэ «хүйхэрнүүдые» дуудажа асарбабди. Юун болооб архидаа гүт? Хүбүүд дуугаржа ядан, үг маг гэлдэн, газар гэтээд зогсобо. Нүхэдыньшье, бригадиршье, сүүдэй гэшүүдшье хэлэхэ үгэеэ хэлээд, һүүлэй һүүлдэ шангахан шиидхэбэри гаргаа һэн. Харин мүнөө эдэ нүхэд ажалдаа заахашье гээгдэхэеэ болинхой, архишье уунагүй. Коллективэй нүлөөн тэдээндэ хараа байса туһалаа.

Нүхэдэй сүүдэй эрхэ, уялга һүүлэй үедэ бүри үргэдөө, ехэ болоо гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ. Теэд энэ эмхиин хабаатад нюур хараха, ёһо тадыгаар ажал хэрэгтээ хандаха болоо һаа, бүтэхэгүй. Нүхэдэй сүүдэй гэшүүн, мүн бэшэшье эдэбхитэд коллективэйнгээ гэшүүдэй ажабайдал болон ажалые һайн мэдэхэ зэргэтэй.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Певшэншэ дархан Николай Драничников гэдэг (наһажаал хүн) архи уугаад, һамгаяа сохидог, гэртээ сүйд татадаг, үхибүүдээ айлгадаг, намнадаг байба. Үнгэржэ ерэхэдээ, Леня гэжэ долоотойхон хүбүүниинь нэгэтэ һогтуу эсэгэһээ айһандаа газаа хоноһон юм. Харин бидэ тэрээн тухайнь мэдэхэгүй байшообди. Леня хүбүүнэйнь һурадаг 5-дахи һургуулиһаа иимэ мэдээн ороод, бидэ өөһэдынгөө һохор байһандаа эшээбди. Сүүдэймнай нэгэ хэды гэшүүд Драничниковай гэртэ ошожо, һамгантайнь хөөрэлдөөд, ушар байдалыень мэдэһэнэй һүүлдэ олониитын хабаадалгатай суглаа татаа һэн.

Сүүд дээрэ олон хүн байгаа. «Нүхэр Драничников архи ходо уугаад һамгаяа сохино, үхибүүдээ намнана» гэжэ дуулахадаа, суглаашад зэбүүрхэн дураа гутажа, Драничниковые дары арестовалха эрилтэ табяа һэн. Теэд нүхэдэй сүүд үлүүсэ яараагүй, зон нүхэдэй зэбүүрхэл, дураа гуталгын хэды ехэ байһые, архи уугаад аашалха, гэр бүлэеэ айлгаха ябадалай адаг мүүе Драничниковта ойлгуулха гэжэ эрмэлзэһэн юм.

Олон хүн үгэ хэлээ. һүүлэй һүүлдэ сүүд Драничниковта олониитын зүгһөө шанга донгодолго соносхоод, энээн тухайдаа хэблэлдэ тунхаглахаар шиидхэбэ.

Энэ оролдолгомнай аша үрэ үгөө. Нүхэр Драничников архи уухаяа болинхой, гэр бүлэдөө, ажал хүдэлмэридөө һайнаар хандадаг болоо.

Манай ажалда дутуу дундануудшье бии. Зарим хэрэгүүдые саг соонь хаража шадангүй, үнгэргэжэрхин алданабди. Тиибэшье манай сүүд өөрынгөө уялга дүүргэхын хойноһоо али болохоор оролсоно. Ажалай хуули, ниитын гурим эбдэһэн ушарнууд манай нюдэ, шэхэнһээ холо ошохогүй. Уялга, зорилгоёо урагшатайгаар дүүргэхын тула эрдэм ухаан хэрэгтэй. Би өөрөө үнгэрэгшэ жэлдэ арадай университедэй хуули ёһоной эрдэм ухаанай факультет дүүргээ һэм.

А. Шулунов
бэшэжэ абаба.

Социалис оронуудаар

ИПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛ

ПРАГА. Чехословакиин арадай …ахые хүгжөөхэ, арадай байдал …йжаруулха талаар хэмжээнүүд …хай Чехословакиин Коммунис …ртиин ЦК-гай пленумэй тогтоол …дэ толилогдоо.

Тогтоол соо иигэжэ заагдана. 1964 ондо промышленна үйлэдбэри 3,6 процентээр, хүдөө ажа…ын—6,5 процентээр ургаха …отой. Хүн зоной хубиин хэрэг…мжэ—2,3 процентээр, ниитын …рэглэмжын фондо мүнгэ һо…олго—4,5 процентээр нэмэхэ …йна.

Капитальна барилгын хэмжээе 2,7 процентээр нэмээхэ гэжэ …сэблэгдэнхэй. Түгэсхэгдөөгүй …рилгануудай тоо үсөөн болго…, хими, транспорт болон метал…ргиие хүгжөөлгэдэ мүнгэ ехээр …олхо хэрэгтэ гол анхарал хан…улагдаха гэжэ тогтоол соо тэм…лэгдэнэ.

Түсэбтэ даалгабаринуудые …үргэлгэдэ, ажалай бүтээсэ дээ…лүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа …рюулха гэжэ партийна орга…зацинууд энэ тогтоолой ёһоор …талагдаһан байна.

СОВЕТСКЭ СОЮЗТАЙ БАТАЛАГДАҺАН ХЭЛСЭЭН ҺАЙШААГДАБА

СОФИ. БКП-гэй ЦК-гай полит…рогой болон Болгариин Арадай …спубликын Министрнүүдэй Со…дэй хамтын заседани болобо.

1964 оной арадай ажахын түсэбые дүүргэхэ бэлэдхэлтэй хол…ой элидхэлнүүд заседани …эрэ шагнагдаа. Зүбшэн хэлсэг…һэн асуудалнуудаар зохихо …идхэбэринүүд баталан абтаа.

Советскэ Союзтай зүбшэлнүү…й хэгдэжэ, хэлсээнэй баталаг…һан тухай БКП-гэй ЦК-гай по…тбюрогой гэшүүндэ кандидат, …РБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй …үрүүлэгшын орлогшо Тано Цолов …седанида хабаадагшадта мэдээсэ…э байна. Тус хэлсээнэй ёһоор …мическэ болон машина бүтээл…н заводуудай, металлургическа …омышленностиин болон элек…ростанцинуудай түхеэрэлгэнүүд …олгарида 1970 он хүрэтэр Советскэ Союзһаа үгтэжэ байха болоо. Хоёророной хоорондо уһан болон түмэр замай транспортын хэдэн шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ тухай Советскэ Союзтай зүбшэл хэгдэжэ, хэлсээнэй баталагдаһан тухай БКП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүндэ кандидат, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Ненчо Кубадинский мэдээсэл хээ.

Баталагдаһан хэлсээнүүд хадаа Болгариин Арадай Республикын экономикые али бүхы талаһаань хүгжөөлгэдэ Советскэ Союзай аха дүү ёһоор ехэ туһаламжа үзүүлжэ байһые шэнээр гэршэлэн харуулна гэжэ БКП-гэй ЦК-гай политбюро, НРБ-гэй Министрнүүдэй Совет сэгнэхэ зуураа, КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, болгар арадай ехэ хани Н. С. Хрущевто халуун баясхалан хүргэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

РУМЫНИИН АКАДЕМИИН ХАМТЫН СУГЛААН

БУХАРЕСТ. Румыниин Арадай Республикын академиин хамтын суглаан эндэ болоод дүүрэһэн байна. Социализм байгуулгада эрдэмтэдэй дүүргэхэ зорилгонуудые суглаанда хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. РРП-гэй Центральна Комитедтэ, РРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Георгиу-Дежэ эльгээхэ бэшэг түгэсхэлэй заседани дээрэ баталан абтаа. Наука болон искусствые хүгжөөхэ тухай саг үргэлжын оролдолго гаргадагайнь, туһаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө партида баясхалан хүргэжэ байһанаа эрдэмтэд энэ бэшэг соогоо элирхэйлэн мэдүүлээ.

АЖАЛШАДАЙ АША ТУҺАДА

УЛААН-БААТАР. Монгол хүдэлмэришэдэй ажабайдалда шэнэ 1964 оной гарахада баясхаланта ушар болоо. Ороной барилга-хабсаралгын хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн дунда зэргээр 14,7 процентээр нэмээгдээ.

Тэрээнһээ гадна Монгол ороной барилга-хабсаралгын хүдэлмэришэд үйлэдбэриин зорилгонуудые үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө нэмэлтэ түлөөһэ абадаг, тусгаар шухала барилгануудые болзор соонь ашаглалгада үгэһэнэй түлөө урмашуулгын түлөөһэ болон шангуудые абадаг юм.

МНР-тэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай байдал һайжаруулха зорилготой баһа нэгэ хэмжээн мүнөө жэлдэ бэелүүлэгдэхэ: олзын налог 50 процентээр доошолуулагдаха юм.

ТОБШОХОНООР

⊙ Советскэ «Коллеги» гэжэ фильм Белградай «Одеон» гэжэ кинотеатр соо анха түрүүнээ харуулагдаба. Фильмые эндэ сугларһан хүн зон ехээр һонирхон хараһан байна.

⊙ Софида Карл Марксын нэрэмжэтэ заводто Болгариин түрүүшын поливинилхлорид бүтээн гаргагдаба. Энэ үнэтэ продукт гаргаха цехүүдэй бодхолгодонь ГДР ехэ туһаламжа үзүүлээ. Цехүүд доторхи бүхы хүдэлмэри автомадаар зэбсэглэгдэнхэй, завод жэлэй турша соо арбан хоёр мянган тонно поливинилхлорид гаргаха юм.

(ТАСС).

Восточно-Словацка металлургическа комбинат Чехословакиин Социалис Республикадахи тон томо барилга болоно. 1970 ондо тус комбинат арбан хоёр миллион тонно булад хайлуулжа гаргаха юм. Предприятиин барилга эхилһээр гурба үлүүтэй жэл болоһон аад, тэрэнэй ээлхэ газар дээрэ олон барилга бодхогдоо. Зураг дээрэ: теплоэлектростанциин турбинанууд хабсаргагдажа байна.

ЧТК-гай—ТАСС-ай фото.

Худөөгэй соёлой һонин

НҮҮДЭЛ КЛУБ

Новоселенгинск тосхоной соёлой байшангай агитбригада һаяхан Хяагтын управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Бургаастын бригада ошожо ерээ. Дуу, хатар, хүгжэмэй һонирхолтой зүйлнүүдые хаража, колхозингууд урматай хүхюунээр үдэшэеэ үнгэргөө. Тус агитбригадынхид республикын соёлой министерствын нүүдэл клубтай хамта ябалсаба.

Б. Ныдупов.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ОРОЛДОЛГООР

Ахын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд энэ жэлдэ илангаяа олоор хэблэл захиба. Пенсионер Жигжит Лопсонович Аюшеев энэ хэрэгтэ ехэ эдэбхи гаргаа. Тэрэ айл бүхэнөөр ябажа, үрхэтэ бүридэ 4—5 хэһэг газетэ, журнал бэшүүлээ. Буряад хэлэн дээрэ гарадаг «Саяны» газетэ олоор тараһандаа нүхэр Аюшеев һая редакциин шанда хүртөө.

Н. Хазагаев.

ЭДИР БУХЭШҮҮЛЭЙ БАРИЛДААН

Петропавловкын арбан нэгэн жэлэй, Белозерскын, Бургалтайн найман жэлэй һургуулинуудай һурагшад—барилдаашад һаяхан Петропавловка тосхондо уулзалта хэбэ. Мүрысөөнэй дүнгөөр хүнгэн бээтэйшүүлэй дундаһаа Бургалтайн һургуулиин 7-дохи классай һурагша Мирон Улзытуев, дунда шэгнүүртэйшүүлһээ—Шалапугин, Гизаков (Петропавловка) гэгшэд нэгэдэхи һуури эзэлээ. Шалгарһан эдэ залуу бүхэшүүл һаяар Улаан-Үдэ ошожо, түрүү һуури буляалдаха юм.

Ц. Цыденов.

ТҮРҮҮ КИНОМЕХАНИК

Галбайн хүдөөгэй клубта Т. Я. Комарицына үнгэрһэн намарһаа хойшо киномеханигаар хүдэлнэ. Мэргэжэлээ һайн мэдэдэг, хүн зондо халуунаар хандадаг Тамара басаган тосхоной ажалшадта хүндэтэй болонхой. Өөрынгөө үүсхэлээр шэнэ аппарат табижа, кинокартина таһалгаряагүйгөөр час хахадай туршада харуулна. Фильмын эхилхэһээ урид тэрэ картина тухай богонихоноор хөөрэжэ үгэдэг, харагшадай һонирхоһон асуудалда харюусадаг. Һараһаа һарада түсэбөө ходо 130—140 процент дүүргэдэг юм.

С. Ардуев.

Түнхэн.

Хутагагүйгөөр хэгдэдэг операци

Операци хэнгүйгөөр хорон хабдар эмшэлхэ арга эрдэмтэд олохон жэлдэ бэдэржэ байна. Тиин терапевтическа элдэб препарадууд, радиобиологическа арга методүүд, зайн галаар шаралга дууһан туршагдажа үзэгдөө. Тиибэшье олонхи ушарта хирургическа операци хамагһаа һайн арга зандаа үлэнэ.

1956 ондо медицинын эрдэмэй кандидат, СССР-эй АМН-эй туршалгын биологиин Институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Павел Чепов арһан дээрэхи ба һүн булшархайн хорон хабдарые (амитад дээрэ туршалга хээ һэн) аргалхын тулада элдэб препарадуудые туршаад үзэхэ гэһэн юм. Хорон хабдарта препарат тарижа оруулһанай һүүлдэ тэрэнь хатуу болошохо үгы аа гү гэжэ эрдэмтэ багсааһан байба.

Канифолиин спирттэй растворто Чеповэй анхаралаа хандуултар туршалгануудынь урагшагүй байба.

Хорон хабдарай нэгэ зүйл болохо Геренэй карцинома гэдэг элүүр нохойдо таригдаба. Хабдарай улам ехэ болоходо, тэрээндэ препарат оруулагдаба. Тиигэжэ карцинома хатуужаад, бэе махабадада хэрэггүй зүйл боложо хаягдаһан байна. Урданьхабдарай байһан газарта шэнэ шарха үлэжэ, хойшодоо бүтүүрэн эдэгээ. Иимэ эмнэлгэ хэһэнэй һүүлээр шархын гүйсэд эдэгэтэр һара хахад шахуу саг үнгэрһэн байна.

Шприцээр хорон хабдарта препарат оруулагдадаг (олонхи ушарта нэгэл тарилга хүрэдэг байгаа). Препарат тэрэ дары бүхы хабдарта шэнгэшэдэг байба. Тиигээд раствор соо бии байһан спирт шуһанда шэнгэнэ. Канифоль спиртгүй болоходоо кристалл шэнги болошодог. Тэрээнтэй хамта хабдарай бүхы клеткэнүүд хатуужана. Ингэжэл хабдар үгы хэгдэнэ. Иигээд байхадаа энэ хабдар хатуужаһан бэедэ хэрэггүй ондоо буса зүйл болоно.

Хорон хабдарые тарижа, амитад дээрэ туршалга хэһэнэйнгээ һүүлээр Павел Чепов нохойнуудай арһанда ба һүн булшархайда зүндөө бии болоһон хорон хабдарые аргалаад туршаба. Мүн энэшье ушарта һайн үрэ дүн туйлагдаа.

Алексей Веретенников,
АПН-эй корреспондент.

Николай ДАМДИНОВ

АДУУШАН ДУГАР

Һахал сагаан Дугарай
һанааень, хүбүүд, заһагты:
һаргама таладаа адуушни
мүнхэдөө байхал гэгты.
Мүнхэдөө моридууд үүрээр,
бухиндаата сагтаа
Мүнгэн мүльһэ сэсэргэн,
уһалхаа ошохол хабартаа.
Туруунуудай табараантай
адуушанай зүрхэн
Адляар түбэрэн сохилхол,
алас холые зүдхэн,
Аяар урданайхидал,
амраг гансын гараар
Ардагайшни дэлһэндэ
баглаа зүүгдэхэл ураар.
Үндэр наһата Дугарай
һанааень, хүбүүд, заһагты:
Үргэн таладаа адуушни
мүнхэдөө байхал гэгты.
Долоотойдоо
дошхон Борые бариһан,
Урилдаан бүхэндэ
урда гаража һураһан
Энэ үбгэнтнай залуудаа
эрхимэй эрхим эрэ бэлэйл,
Адуундашье, дурандашье—
агуу урагшан гэгдэлэйл.
Зуугаад модонһоо,
зугаа наадые дуулаһаар,
Зулгы инагтаа
зоридог һэн лэ, дуулаһаар.
Хагсуу һүнеэр,
эмээлдээ ашаад, гүйлгэжэ,—
Хадамай басагы
буулгаа бэлэйл ингэжэ.
Адуушан Дугарай
һанаагаа заһахын түлөө
Алмай шашагаар
бү эрьюулэгты хэлээ.
Ойлгуулагты үбгэндэ—
сагнайл тиимэ болоо:
Омог морншодой ашанар
оодон эмээлээ голоо.
Моторой хүсые хазаарлаад,
гүйлгэнэл, тала зэдэлгэн.
Морнной дэлһэнэй орондо—
сэнхир унинай дэлһэн...
Ульгэр домог соо амидыран,
үнэн байдалда үсөөрнэд
Үндэр зээрдэ, Мүшэн Соохор,
табагай Сагаан, Хүрин хээрнүүд...
Үбгэн Дугарай зүрхэндөө
һайсал хадуужа абахые—
Үгэлэн хэлэгты тэрээндэ
агуу сагайнгаа удхые.
Адууша сагаан үбгэжөөл,
орхииш гуниг уйдхараа:
Аша хүбүүдүүд ургажа,
үлгы—таламнай уйтараа.
Зурыма ехэ зам дээрэ
гараад зүдхэжэ ябаналди.
Зулайгаараа замбуулинай
одо мүшэдые туланалди.
Самолет, харбаһан годлидол,
гараба дээгүүр мүнөө.
Саб сагаахан аргамжа
һубалан гараба хойноо.
Одоол бидэнэй дэлисэдэ
таарама урга—энэл.
Одо мүшэдые манайхин
зэрлиг адуумнай гэнэл.
Һарые дэлһэлэн шүүрэхэ
һаргама хурдан унаатайлди.
Наран хүлэгые ургалан,
наадаха үшөө һанаатайлдн.
Захагүй үргэн бэлшээритэ
замбуулинай нугада
алан буугаад,
харан гэһээш,
байхалди даа нэгэтэ...
Элые шашангүй, ингэжэ
Дугарта хэлыт барандаа:
Ойлгохо байха заатагүй,—
ухаатай үбгэн ха юм даа!

Ц-Д. ХАМАЕВ

ТУНГАЛАГ

Цырен-Дондок Хамаев «Сэлмэг үдэрэй сахилгаан» гэжэ хоёрдохи повестёо дүүргээд, хэблэлдэ бэлэдхэжэ байна. Энэ ном соогоо залуу үетэнэй үндэр бодол, далита хүсэл, залита ажал харуулна.

Гол геройнь хүдөө ажахын институт дүүргэһэн хүбүүн юм. Алдарай агроном болоод, нютагаа ерэхэдэнь, совхозой партком тэрэнэй шадабаритай ударидагша болохынь ухамайлаад, комсомолой эхин организациин секретаряар табина.

Энэ үедэ культурно-гэгээрэлэй училищи дүүргээд, Бэлшэр гэжэ нютагай совхоздо библиотекарэар хүдэлхэеэ Тунгалаг гэжэ залуухан басаган ерэнэ. Тэрэ уншэн үрөөһэн, зааһаа ажабайдалай халуун шулуу долёод гэжэ томо болоһон, һүбэлгэн бэрхэ басаган.

Һүүлдэ Алдартай хани инагууд болоно. Ажабайдал тэдэнэй нэгэн һайхан эрмэлзэлые шэрээжэ, үргэн харгыда гараха арга боломжо олгоно.

Уншагшадай һонорто Ц. Хамаевай шэнэ повестиин «Тунгалаг» гэжэ хэһэгынь дурадханабди.

Үбһэндэ орохо хоёр хоног үлөө гэжэ байхада, Тунгалаг нүүдэл библиотекаеэ бэлдэжэ, полевой стан түхеэрбэ. Июниин зурганай дуулим үглөөгүүр соморхон ута тэргэдэ зээрдэгшэ гүү хүллэжэ, хотонһоо гурбан модо оршодог стан руу сабшалангай дундуур бүншүүлэн ябахадаа, олон бодол исалуулна, юундэшьеб, сүлөөдэ гансааран болоходоо, үнгэрһэн ажабайдалаа илангаяа эхэ эсэгэһээ үхибүүн байхадаа үншэржэ гээгдэһэнэе зүрхэеэ шэмшэрүүлэн һанана.

Тунгалаг эсэгэеэ мэдэдэггүй, хоёртойдонь дайнһаа хүндөөр шархатажа ерээд, удааншье болонгүй, наһа барашаһан гэлсэдэг. Эхэнь долоотойдонь доторой хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, сагһаа урид орхёо. Бишыхан басагые нагаса эгэшэнь гэртээ оруулжа, һургуули һударһаань гээгдүүлэнгүй, тэжээжэ табиһан байгаа.

Нагаса эгэшэнь энхэргэн дулааханаар хандадаг, өөрынгөө үхибүүдһээ үлүүгээр һанажа, дуран соонь байлгахаяа оролдодог һэн, тиихэдэнь хурайханьхилайжа харадаг, ходо газаашалдаг, һогтуу ерэхэдээ, абаха танаггүй хэрүүлшэ боложо, хараажа гарадаг һэн. Энэ хүндэ үлүүшэлүүлжэ, хималүүлжэ байхадаа, Тунгалаг гэрэй дал хоройн арада, ехэнхидээ хүнэй нюдэнһөө холо талада гаража, досоогоо сугларһан гомдолоо шабхан, нюдэнэйнгөө улайтар уйладаг, хабартаа, зундаа, дулаанай сагта эхынгээ хүүр дээрэ ерэжэ, удаан таһаржа ядан һуудаг һэн. Тиибэ ябашье нагаса эгэшынгээ тэдхэмжээр арбан класс дүүргэжэ, саашаа мүрөө хараад, бэеэ даажа, культурно-гэгээрэлэй һургуули түгэсөө.

Гартаа дипломоо абажа, нэгэ тээшээ ажаллахаяа ошохо дээрээ, нагаса эгэшындээ айлшалха дуранайнгаа хүрэбэшье, гансахан шалтагаанаар, хүйтэн шэгтэй хурайхынгаа нюур дахин хаража, зосоохёо урбуулхагүйн түлөө зүрхэлөөгүй байгаа. Дүүргэжэ, шэнэ газарта заагдабаб гэһэн бэшэг табяа, тэрэгүй һаань нагаса эгэшэнь хойноһоонь һанаагаа зобожо байха ха юм.

Халаба ялаба тэргын дондороондо һэжэрэгдэжэ, мөөрнүүдэй эрьелдэхые гэтэн, харгы шэнги хотиролдоһон унжагай ута бодолдо абташоод һуухадаа, стандаа хүрэхэ болошоод ябаба.

Тракторна агрегадайхид хуу бии хэбэртэй, хойшо урагшаа һүндэлнэ, бэе бэеэ ооголоосожо, юушьеб хоорондоо шангаар хөөрэлдэнэ. Үбһэ сомодог машинанууд даляа дэбиһэн шубуундал шудэнүүдээ үргэнхэй, дүрбэ, табан «Беларусь» тракторнууд ойронь ерэжэ, ээеэ хүлеэжэ ядашаһан эмниг мориндол зэһэнгеэр үзэгдэнэ.

— Оо, библиотекарьнай ерээ! Ном, журналаа асараа. Уншаха номоо абая нүхэд!—гэжэ хэншьеб сан наяргаһандал шарьяатайгаар хашхараад, өөрөө түрүүлхэ гэһэндэл гүйдэлөөр ерэнэ. Полевойнхид мэндэшэлэлдэнэ, Тунгалагай морёо булаһда байлгажа, номоо дэлгээхэдэнь, хажуу тээһээнь адаглан, һэмээхэнээр харахашье, үгыень, хоолойень дуулаха гэжэ, зорюута асуудал табихашье зонууд бии. Хоёр-гурбан наһатайшуулһаа бэшэниинь залуушуул ха. Намда энэ тэрэ ном хэрэгтэй, бии гү, үгы гү? гэжэ һураха хүн огголон үгы. Гартаа дайралдаһыень абажа хараад, уншаагүйл һаа, бэшүүлжэ абана. Тунгалаг стан ерэхэдээ, һонирхуулхын, ном, журнал абхуулхын түлөө удха бүхэнииень хөөрэжэ үгэхын шэнээн һанаа һэн. Номуудые абаһандаал түргэн зон тарашаба.

«Улаан булан ороод, удаадахаа ерэхэдэм юун хэрэгтэй болохоб гэжэ хаража абаад, хоёрдохи отделени гараха болоо»,—гэжэ эршэдээд, сагаан барюултай шэнэ үүдэ татажа ороходонь, юундэшьеб анхаралаа хубаалдуулангүй, столдо саашаа хаража һуугаад, Алдар юумэ бэшэжэ байба.

Сайн, Алдар,—гэжэ дарууханаар һулагүй энеэбхилэн хэлээд, тэрэ һаалта хэһэндэм хүлисэгты,—гэбэ.

— Сайн, Тунгалаг... юун хүлисэл байхаб, тон хэрэгтэй сагта орожо ерэһэншни һайн даа. Һуугты наашаа... Зай, мори тэргээ абаат?

— Абааб, ном, журналаа тараажа үрдеэд ябанам.

— Түргэн байнат,—гээд Алдар тархяа һэжэрбэ.

— Үни иишэ ерээ һэн гүш, Алдар?

— Үглөөгүүр трактористнуудаар «Беларусьда» һуулсажа ерээд, жаахан, хори минутын суглаа хүүлһэн аад, энэ ханын газетэ гаргажа һуунам даа. Нэгэ юумэ монсогойлооб, хэрш болоһыень мэдэнэгүйб, уншажа үзыт даа. Шэнэ юумэ нэмэхэ, хаһаха дурадхалш байжа болохо,— гээд Алдарай урдань дэлгэхэдэнь, басаган һонирхонги нюдэеэ һалгангүй, уншажа гараба.

Стул дээрэ налайһан зандаа, басаганай бодолые таһалхагүй, һаалта хэхэгүйе оролдожо, Алдар хүдэлэнгүй, хажуу тээһээнь хёрхоор хаража һуухадаа:

«Хүн бүхэн яагаашье жэгтэй ондо ондоо мэдэрэл түрүүлдэг гээшэб? Илангаяа эхэнэр зон. Газаада талаараа, түхэл шарайгаараа зариман дура буляаха, нүгөөдүүлынь сэдьхэлэйнгээ һайхаар... Энэ Тунгалагай сэдьхэлые хүсэд һайн мэдэнэгүйб. Тиигэбэшье юрын бэшэ, эдэ урин елэлзүүр нюдэнүүдынь харахада, тунга һэрюун далайда шунгаад гараһаншуу, энеэбхилхэдэнь хонхойдог хасарынь таалаад абахаар, зузаабтар ягаан уралынь үсэд нэтэрүүень харуулна, энэ тэгшэхэн талын буряадай хамар... талын зэрлиг шуһа шэнгээжэ, сэсэгэй дэльбэ шэнги бадарһан шарайда олон мэдэрэл, һаji һайхан хүсэл, зориг уншагдана. Зүрхэншни энэрхы байгаа ёһотой даа, басаган...»—гэһэн бодол гүйлгэжэ, ойро зуура түгаар хада һайса носолдоһон газетэеэ, мүнөөдэрэйнгөө түсөбүүдыешье мартантаад байба.

Бишыхан гараараа дээгүүрнь эльбэжэ, долёобор хургаараа тоншосогоогоод, Алдарай далдирлаггүй нюдэ руу харахаяа ербэдһэндэл, нюдэеэ сабшасагаан;

— Хаһахаш юумэ, нэмэхэш юумэ олохогүй байнам. Һонин, хурса газетэ болоо. Гансаараа гаргаа гээшэ гүш?,—гэбэ.

— Энэ удаа гансаараа, хожом танай туһаламжа хэрэгтэй болохо.

— Юунэй арсаан байхаб,—гэжэ басаган эгсээр харюусаба.

Хөөрэлдэһөөр байтарнь Алдарай хоёрдохи отделени ошохонь мэдэгдэжэ, хэн хэниинь дотороо хүхиһэн шэнги болоод орхёо һэн.

Һоно батагнаан хүдэлжэ, һүни һэрюун хоноһон гэр соо үдын урдахи наранай дулаан ольһоной эли мэдэрэгдэһэн үеэр хоюулан полевой станһаа гараба. Алдар боожынь барьяа. Тунгалаг ута бургааһа моринойнгоо галдихаяа забдахада, газараар узуурынь шэрэжэ ябатараа ёдогошуулан, агаарта хии эршэгыдүүлнэ. Хоёрдохи отделени, Хуһатын Хонхор хүрэтэр үшөөл холо: иигэжэ һалираа һаа, хэзээшье хүрэхэбиб гэхээр.

— Шүү даа! Яашаһан морин бэ,—гээд Тунгалаг шүс гэтэр ууса дээрэнь буулгаба. Энэ болотор боожоёо хүдэлгөөгүй Алдар амынь үгзараад:

— Тунгалаг, өө, Тунгалаг,—гэжэ үнинэй танил хүндөө хандаһандал ооголонтоод;

— Талада морёор ябахы хэр һайшаадагбта?—гэжэ һурана.

— Гансааранда муу байдаг, хүнтэй һаа гэмгүй,—гэжэ сэхээе табяадхина.

Юундэ гансааранда хэтэрхы муу байдагынь, үнгэрһэн байдалаа һана-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Ц-Д. ХАМАЕВ

ТУНГАЛАГ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

жа уйдадагынь Алдар хаанаһаа мэдэхэб.

— Би юундэшьеб иигээд морёор талада шогшуулан ябаха дуратайб. Заримдаа гансааранш ябаһайб гэжэ һанадагби,—гэжэ хэлэхэеэ хэлэжэрхиһэн аад; «Аманһаа унагааха юумэеэ бодожо хэлэлтэй байна. Тунгалаг аягүйрхэжэ, намайе зорёон дуугарһанай шэнээн һанаха аалам» гэжэ хэмшээрхэбэ.

Тон юрын асуудалые гүнзэгырүүлжэ, сэсэрхэхэеэ Алдар оролдодоггүй. Зарим нэгэ басагадай урда һахагашалдахада, үлүү дутуу юумэ дуугаржа, сэсэн сэбэрээ харуулан, зүүригүй болбосогоолдоходонь Алдар анханһаа дураа гутадаг һэн. Хайшаа һэмши, тиимэл байгаашань баташье, этигэмжэтэйшье гэжэ тоолодог.

Тээсгэн Намсалмаа хүгшэнэй дуу дуулахые шагнаһанаа, газаань байтараа Балданда баригдаһанаа, өөдэрхэнгеэр аашалһыень хөөрэхэдэнь, Тунгалаг гараараа тоолохогүйл дөө гэһэншүүгээр зангажархиба.

Энэ тэрэ юумэн тухай Тунгалаг хадажа хөөрэхэ дурагүй шэнги. Ехэнхидээ абяагүй хүбүүнэй хэлэһые шагнаад лэ ябана.

Тэрэ үдэртөө хоюулан хэхэ ажалаа хэбэ. Алдар «Дайшалхы хуудаһануудаа» гаргажа, үбһэндэ ябаха залуушуулые суглуулжа, хөөрэлдөө хэхэдэнь, Тунгалаг ном, журналнуудаа үгэжэ үрдибэ.

...Үдэрнүүд тэнгэрээр нүүһэн үүлэнүүдтэл ойлгомторгүй һубарина. Тунгалаг ажалдаа гараһанһаа хойшо сагай үнгэрһые ойлгоногүй, Бэлшэрэй болоһоор үнинэйшье бэшэл даа, тиигэбэшье дадажа эхилээ. Намсалмаа хүгшэн Алдар хоёрой үгы һаа, хайшан гэхэ, яахашье байһанаа мэдэдэггүй. Мүрынь ганса нэгэ тээшээ ошогдохол юм һаабза. (дэлхэй уужам; хаанашье өөһэдын зонууд юм ха).

Теэд мүнөө хайшаашье ошохо дураниинь үгы болонхой. Намсалмаа хүгшэнөө «Хүгшөөдэй» гэжэ энхэргэнээр нэрлэдэг. Энэ бүгдэгэршэг нюргатай, хүгшэртэрөө залуугайнгаа гал табяагүй хурса нюдэтэй, хүл хүнгэнтэй, энээнии тэрээнии хүнэй өөрын гэнгүй хайрлааша хүгшэнөө эдээхэн үдэрнүүдтэ эхэ мэтэ һанадаг болонхой.

Өөрөө Намсалмаа хүгшэн Тунгалагта үйлэ галаб болодог. Эхэ эсэгэгүй, үншэ үреэһэн хөөрхы гэжэ мэдэхэдээ, голоо табижа, шадалаараа һайнаар байлгахы оролдодог болоо һэн. Хэдыдэш ерэхэдэнь эдихэ юумын бэлдэнхэй, сайгаа халуун байлгадаг. Тунгалаг жаахан орбогорхон гэрэйнь ханануудаар һайхан зурагуудые оложо хадаа, шэмэглээ, сонхонуудтань шэнэ шторнуудыш абажа үлгөө. Урдань онигор харанхышаг байдаг гэрынь тол ороһондол үзэгдэнэ. Хүгшэнэй гэр соо наһаарншье үзэгдөөгүй номууд урда углуудань табигданхай. Хэрбээ түрэһэн ухитэй, хүбүүтэй һаа, үни хада Намсалмаа хүгшэн иимэ байдалда байха, гадна, ашаяа тэбэрижэ, эльгэеэ ханан, үдэрөө эльгээжэ томирхо байгаа.

Газар дээрэ ори гансахан хүбүүниинь үхэлтэ дайнһаа бусажа шадаагүй. Хайшан гэхэб, иимэл үйлэ хубитай хүн аабзаб гээд, хүгшэн зүрхэеэ шангаар бараад һуудаг. Гансаараа байжа һурамхираа. Зарим һүни нойройнгоо хүрэхэгүйдэ унтангүй хонодог. Хулганаанай булан тохойгоор гаража, хүнэг тогоо, аяга амһарта шэншэлэн торшогонуулхада, амитай юумэнэй гэр соонь биидэ хананги хэбтэдэг. Һанаа алдан харанхы гэр соогоо гунигтайгаар дуугардагшье һэн.

«Бурхаан даа, яаһаншье холборхой юртэмсэ бши даа. Баян бардамшьеб гэжэ болошогүй, үгытэй муушьеб гэжэ болошогүй. Ай даа, хүн нэгэ наһан соогоо үзэхэ юумэеэ үзэдэг лэ гээшэ хадаа. Ай бурхан»,—гэжэ таагдашагүйгөөр гүбэрэн, үбдөөшье гүй һаа, ёолон ёгшон орон дээрээ һүүжээ урилха... Зосоохи сэдьхэлэйнгээ үбшэндэл ёолодог юм һааб даа.

Тунгалагай байдаг болоходо, һанаа алдалганшье, ёололгониишье үзэгдэхэеэ болёо. Урдань гансаарандань уйтай, тэсэшэгүй гунигтай боложо эхилхэдэнь, нюргаа үргэлөөд, малхиргаһаар хүршэнэрөөрөө орожо, үдэрэй һонинуудһаа эхилээд, үнгэрһэн байдалаа шабхажа, зосоохиео тэниигшэ һэн. Заримдаа хооһон гэр соогоо дуугаа дуулажа, аяа гаргадаг. Залуудаа түрэ найр дээрэ, бэһэлигэй наадаанда гү, али түүдэбшын гал тойрожо ёохоролходоо дуулахадань, хонгёо һайхан хоолойень шагнажа баясадаг, тахалаа ханадаг байдаг зонууд олон һэн. Тиигээд лэ һая болотор нютагайхиндаа дуула гүүлжэ баалуулдаг һэн. Габ гансаарханаа нижаганан нижаганан носоһон галайнгаа амһарта дуулан һууха дуратай. Харгын хани дууи гэлсэдэг һаань, дуун Намсалмаа хүгшэнэй наһанайнь хани. Хүбүүнэйнь үгыдэ хүбүүн мэтэ, нүхэрэйнь үгыдэ нүхэр мэтэ болонхой. Дуулан һууже, үнгэрһэн ажабайдалаа һанахадань, ямар оромтой байдагынь хэн мэдэхэб даа.

Ганса дуун лэ галта даляараа зүрхынь сорьёжо, наһан соогоо баянай барлаг боложо, тулиһаншье һаа, һүгэдэжэ, айжа нэгэнэйшье урда унаагүй, хуурмаг үгын һүүдэршье хэлэн дээрээ асаржа үзөөгүй сэхэ нүхэрыень, омог залуу наһан соогоо ажабайдалай халуун шулуу долёонгүй, дайнай хүйтэн мүртэ дайрагдажа, бусалтагүй ошон ошоһон хайратайхан хүбүүень мүнөөдэр мэтэ элихэнээр мүндэлүүлжэ үгэдэг.

Борю хараан таһаржа, бүдэг бадаг соо гэрнүүд орбойлдожо, сонхонуудаараа электрын гэрэл сасаруулна. Һүнэбэшье, соглигхон унирһан гал дээрээ хэды еды зартагай хаяад, шэрэмэй эрмэгтэхи шугуунаа нүхэн соонь һуулгажархёод, газаашаа гаража, тэргын абяа абаха һанаатай шагнаба. Сэбэгжэн хүршэхэнэйнь үдэн онгорхой: радиогоор зэдэлһэн буряад аялга эли соностоно, мүн ухибүүдэйнь гэр соогуураа түбэрсэ гүйлдэхэ, абяатайгаар хашхарха, баһа хоёр гурбан машинануудай баруун добын үгсүүртэ ядалсангаар уухилан зүдхэхэнь дуулдана. Энэ үдэшын абиянуудай дунда тэргын хангиргаан үгы.

«Ай, хөөрхэй, басагамни, таниггдаагүй газараар яажаш ябажа ерэхэ юм ааб даа. Мориниинь ямар юм һэм. Дошхом, мошхон, үргэдэг юм һаа, һүниин харанхыгаар юуншье бологшо»—гэжэ өөртөө дууга̃һан тархяа үргэжэ, үшөө һэргылдэд лаблажа, юумэнэй дуулдахагүйдэ, һөөргөө оробо.

— Дарр...

Орон дээрээ хубсаһатайгаа дур дур гүүтэ хэбтэһэн Намсалмаа хүгшэн бодожо, хүл мэдэн гараба.

— Тунгалаг гүш даа? Ерээбши. Оро даа, би мулталаадхиһуу. Моринойнгоо хүлһэтэй тархи доро үрбэгэшэн, сапоониинь тайлажа байһан Тунгалаг:

— Үгы... хамаагүй... һанаагаа бү зобогты, би өөрөө мулталхаб, хүгшөө,—гэнэ.

Аграадһаа гаргаад лэ мориёо табижархи, эжэлээ олоод ошоно абза, яахань һэм,—гэнэ хүгшэн.

Хүгшэнэй адаглахада, басаганиинь хэзээнэйхиһээ залитай ерээ. Полевой стан ороһоноо, Хуһатын Хонхор Алдартай суг ошожо, юу хэһэнээ, малшад дээгүүр бүхэли үдэртөө ябажа, хөөрэлдөө хэжэ, ном тарааһанаа түһал үлөөнгүй хөөрэжэ үгэбэ.

—Хари гээ. Оройтохоо һанахадаш, сэдьхэлээ зобожо байгааб. Болоол даа, һайн ябажа ерээ ха юмши даа,—гэжэ ябаган шэрээ дээрээ тамхяа татан, Тунгалагайнгаа эдеэлжэ һуугаад, обтойгоор хөөрэхыень шагнаад, бахаяа ханангяар дуугарба.

Һайхан зүүдэ хараад хоноһойб гэжэ унтаха дээрээ Тунгалаг дотороо бодобо.

Дуугаржа байһан радиогоо болюулаад, зөөлэхэн хүнжэлдөө ороходоо:

«Түрүүшын үдэрни амжалтатай үнгэрбэ. Саашадаа иимэ байһай. Харгыдаа хүнтэй энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэжэ ябахада баһа гоё гээшэ ха. Энэ Алдар лахадаа хүнэй һанаагүй юумэ хэлэжэрхинэб абяагүй ябажа, дуугаран гэхэдээ, нэгэ оньһотой юумэ тодхохо гээшэнь. Хэбэрынь бэрхэл хүбүүн ха. Намда туһа хэһыень мартахагүйб даа. Хэзээ нэгэтэ харюулха саг дайралдана ааб даа»—гэхэшэлэн бодолнуудые зүрхэндөө хөөбэгшүүлжэ, сонхын форточкоор ороһон һүниин һэбшээндэ нюураа үлеэлгэн, аяшаан хэбтэнэ.

«Ажабайдал гээшэ нэгэ оромгүйгөөр тэнгэридэл аадарлаха, нэгэ заримдаа шамайе долгин соо аятайханаар бүүбэйлхэ—жэгтэйхэн даа... Хүн гээшэ наһаа гаталтараа ехэл олые үзэдэг, харадаг гээшэ ха даа» гэжэшье баһа бодол эрьюулнэ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ—ШАН

Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой президиум Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи кинофикациин Управленитэй хамта 1963 оной IV кварталда республикын кинотеатрнуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргаба.

Городой кинонуудай мүрысөөндэ «Эрдэм» кинотеатрай коллектив илаа гэжэ мэдэрэгдээ. Тус коллективтэ профсоюзай обком болон кинофикациин управлениин дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан—300 түхэриг үгэхэ гэжэ шиидэгдээ. Хоёрдохи мүнгэн шан «Октябрь» кинотеатрай коллективтэ олгогдобо.

Хүдөөгэй кинонуудай мүрысөөндэ Хори тосхоной киносеть илаа. Тус коллектив кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ. Энэ киногой хүдэлмэрилэгшэдэй коллективтэ профсоюзай обкомой, кинофикациин управлениин дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан. Мухар-Шэбэрэй киносетидэ хоёрдохи мүнгэн шан барюулагдаба.

Тэрэшэлэн 261-дэхи киноустановкодо дамжуулгын Улаан вымпел, нэгэдэхи мүнгэн шан, Тарбагатайн киноустановкын киномеханик нүхэр Асеевтэ хоёрдохи мүнгэн шан барюулагданхай.

1963 оной IV кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэһэн олохон киномеханигууд профсоюзай обкомой, кинофикациин управлениин Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Тэдэнэй тоодо Баргажанай киносетиин киномеханик, коммунис ажалай ударник В. Д. Казанцев, Мухар-Шэбэрэй киносетиин киномеханик К. Н. Агафонов болон бусад орона.

А. Владимиров.

ГАГНУУРШАН

Екатерина Александровна Мамонтова Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводто гуша шахуу жэл хүдэлжэ байна. Наһа ехэтэй болобошье, хэнһээшье дутуугүйгөөр хүдэлнэ. Үйлэдбэриингөө даалгабари хододоо 115—120 процент дүүргэдэг.

Судануудай жэжэ хэрэгсэл хэнэйшье туһаламжагүйгөөр гансаараа гагнадаг. Хэһэн хүдэлмэриинь шанар һайн байдаг.

—Дүүргэһэн хүдэлмэриингөө гологдохогүйн түлөө шанар һайнтайгаар гагнахые оролдодогби. Гадна халаанайнгаа даабари дүүргээгүйдөө һанаам амардаггүй,—жэ тэрэ хөөрэнэ.

Заводой мастер А. А. ...ченко Екатерина Александ... нагай хэһэн хүдэлмэри ... рөөр сэгнэжэ, бүтээһэн ... линень тушаан абахадаа ... гадаггүй заншалтай.

Флодуудые заһабарилха... лаар өөртөө даалгагд... ажалые болзорһоонь ... дүүргэхэ гэһэн зорилго... гоор, КПСС-эй ЦК-гай ... ралиин Пленумэй хүндэл... ажалай вахтада жагсаха ... нүхэр Мамонтова шиидэб...

Зураг дээрэ: **Е. А. Ма...това** ажал дээрээ.

Д. Балдано...
фотонь авторай.

МЭДЭЭСЭЛ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа СССР-эй Госпланай д... гэдэ Нефть абадаг промышленностиин гүрэнэй комитедые, СССР-... Госпланай дэргэдэ Нефть шанаржуулдаг, нефть химическэ пр... мышленностиин гүрэнэй комитедые, СССР-эй Госпланай дэргэ... Химиин промышленностиин гүрэнэй комитедые байгуулаа.

Дурсагдаһан гүрэнэй комите дүүдэй байгуулагдаһан дээрэһ... СССР-эй Госпланай дэргэдэхи Химиин болон нефтиин промышле... ностиин гүрэнэй комитедые СССР-эй Министрнүүдэй Совет болю... һан байна.

Аяар Ангарск ошоһон аад...

СПОРТ

Байгаалиин үзэсхэлэн гоё газарта түхеэрэгдэһэн «Тайга» гэжэ амаралтын байшан. Эрхүүгэй областиин Ангарскын хүдэлмэришэд һара бүри эндээ ерэжэ амаржа, сэнгэжэ байдаг. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй спортын «Труд» бүлгэмэй санашад эндэ сугларжа, хэдэн үдэрэй туршада түрүү һуури буляалдан мүрысэбэ. Мүрысөөндэ спортын 30-һаа дээшэ мастернууд, хоёр зуу гаран эхэнэр санашад 5, 10, 15, 30 километрэй зайда урилдаһан байна.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрһөө Эрхүү, Кемеровскэ, Камчатка, Красноярскын санашадай дунда шанга тулалдаан эхилнэ. Хэдэн үдэрэй туршада болоһон мүрысөөндэ Кемеровэй областиин санашад һайн дүн туйлажа, түрүү һуури эзэлбэ. Эрхүү, Камчаткын санашадай команданууд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Санашадай дунда түрүү һууриин түлөө болоһон тулалдаанда Камчаткаһаа ерэһэн спортын мастер Виктор Круглов бүхы зайнуудта эрхим амжалта харуулаа. Спортын мастер Геннадий Якушкин (Кемерово) залуушье һаа, дүршэлтэй мастернуудай урдань орожо, хоёрдохи һуури эзэлжэ шадаа. Эхэнэр санашад сооһоо Ангарскын спортын мастернууд Людмила Севрюгина, Раиса Головкова гэгшэд бултанһаа шалгаржа, түрүүшын һууринуудые эзэлбэ.

Эдиршүүлэй дунда болоһон мүрысөөндэ Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэ Владимир Пустогачев 15, 10 километрэй зайда эрхим саг харуулжа, түрүүшын һууринуудые эзэлһэн байна. Бүхы командануудай дүн гаргахада Кемеровэй, Эрхүүгэй областиин санашад урилдаан бүхэндэ эрхим саг харуулжа, Пермь городто үнгэргэгдэхэ «Труд» бүлгэмэй Центральна Соведэй түрүү һууриин түлөө мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо. Манай Буряадай АССР-эй «Труд» бүлгэмэй команда эндэ ямар амжалта туйлаа хаб гэхэдэ, бираагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юһэн командануудай дундаһаа Буряадай АССР-эй «Труд» бүлгэмэйхид аяар долоодохи һуури эзэлээ бшуу.

Н. Иванов,
мүрысөөнэй ахалагша судья.

Үбэл дунда уһан соо

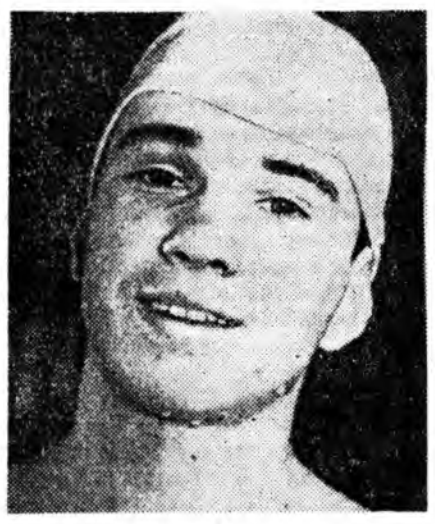

Техникумэй һурагшадай дунда уһанда тамаралгаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхэнь, — гэһэн һураг бултанай анхаралые татаба. Үнэхөөрөөшье үбэл дунда уһанда орохо гээ һаа, хүн бүхэн гайхаха, һонирхохо ааб даа?! Теэд энэ мүрысөөмнай Улаан-Үдын Железнодорожно техникумэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн бассейн соо үнгэргэгдэхэ байгаа бшуу. Мүрысөөндэ 31 спортсменүүд хабаадалсаа. Эдэнэр сооһоо хурдан тамарданаараа алдаршаһан спортсменүүд Виктор Стрельников, басагадай дундаһаа Татьяна Ситченко гэгшэд 100 метрэй зайда урилдахадаа һайн амжалта туйлажа, техникумэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Зураг дээрэ: эрэшүүдэй дундаһаа эрхимлэһэн Виктор Стрельников.

В. Муллер.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ЗАМБИДА БОЛОҺОН ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД

ЛУСАКА, январиин 26. (ТАСС). Ороной хуули гаргалгын суглаанда болоһон бүгэдэ ниитын һунгалтын эсэсэй дүн Замбиин ниислэлдэ (Хойто Родезиин газар африкынхяар иигэжэ нэрлэгдэдэг) соносхогдоо. Хамта дээрээ 75 һууриһаа Кеннет Каундын толгойлдог Африканска национальна бэеэ даанхай байдалай нэгэдэмэл парти (ЮНИН) 55 һууриинь эзэлээ.

Англиин колони бологшо Замби һунгалтын һүүлээр дотоодын өөрын захиргаатай болоо. ЮНИП-эй тала баригшадһаа бүрин байгуулагдаһан правительствын премьер-министрээр Кеннет Каунда томилогдоо.

К. КАУНДА: арадай байдал һайжаруулха гээшэ гол зорилгомнай болоно

ЛОНДОН, январиин 27. (ТАСС). Манай бүхы арадай ажабайдал һайжаруулха гээшэ минии правительствын зорилго болоно гээд Лусакада болоһон ехэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ Замбиин премьер-министр Кеннет Каунда мэдүүлһэн байна. ЮНИИ-эй һаяын һунгалтада илалта туйлаһандань зорюулагдажа, тус митинг болоһон байгаа.

Үлэсхэлэн, үгытэй ядуу байдал, илахын тулада Замбиин арад бүхы хүсэлэл оролдолгоёо зорюулха ёһотой гээд Кеннет Каунда мэдүүлээ.

Н. С. Хурщевой бэшэгтэ Джавахарлал Неругэй үгэһэн харюу

ДЕЛИ, январиин 27. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой 1963 оной декабриин 31-нэй бэшэгтэ Индиин премьер-министр Дж. Неругэй үгэһэн харюу эндэ толилогдоо.

Эб найрамдал аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ асуудал хүн түрэлтэнэй үмэнэ табигдажа байһан эгээн лэ шухалын шухала асуудал болоно гээд Индиин премьер-министрэй харюу соо хэлэгдэнэ. Господин Түрүүлэгшэ, гүрэнэй хилэ болон газарай талаар арсалдаанууд оршон байдалые нилээд шахардуу шанга болгоно, дайнай аюул ехэ болгоно гэжэ танай хэлэһые би зүбшөөнэб гэжэ Дж. Неру бэшэнэ. Эдэ арсалдаанууд бага гү, али томо гүрэнүүдэй хоорондо гараһанһаа дулдыдангүйгөөр, тэдэниие буу зэбсэг хэрэглэн шиидхэхэ гэһэн ямаршье һэдэлгэ уласхоорондын эб найрамдалда, аюулгүй байдалда бодотоор түбэг татажа болохо байна.

Танай дурадхалнууд соо найруулагдаһан хандалгые Индиин правительство бүрин хүсэдөөр зүбшөөнэ.

Индиин правительство хадаа танай гаргаһан үүсхэлые һайшаана, хамаатай гүрэнүүд жэшээ харуулха. Танай дурадхалаар зорилго хүсэнги зүбшэлнүүдые хээд, хамтаараа хэмжээнүүдые абаха гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Тиихэдээ ядерна туршалгануудые хорихо, замбуулинай дайда руу иимэ зэбсэгтэй хэмэл одонуудые табихагүй тухай агуухэ гүрэнүүдэй хоорондоо зүбшэл хэжэ үгэеэ ойлголсоһон шэнгеэр али алиндаа таарамжатай хэлсээ туйлаха ёһотой гээд Н. С. Хрущевой бэшэгтэ үгтэһэн харюу соо хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын 12-дохи Пагуошско конференци нээгдэбэ

ДЕЛИ, январиин 27. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряахын, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэхэ зорилготой эрдэмтэдэй уласхоорондын 12-дохи Пагуошско конференци Индиин Удайпур (Раджастан штат) гэжэ эртэ урдын городто мүнөөдэр нээгдээ. Дэлхэйн элдэб оронуудай 100 шахуу эрдэмтэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсана. Тэдэнэй тоодо совет ороной элитэ ехэ эрдэмтэд СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент М. Д. Миллионщиков, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондентнүүд В. С. Емельянов, В. М. Хвостов бии.

Конференциин хүдэлмэри зургаан үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ.

Дуглас-Хьюм үгэ хэлэбэ

НЬЮ-ЙОРК, январиин 27. (ТАСС). Гараха һарада Сагаан байшан соо би хэлсээ хэхэ байнаб. Зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанда «Шэнэ шата нээхэ арга боломжо тухай» гол түлэб хөөрэлдөөн болохо гэжэ би һананаб гээд Англиин премьер-министр Дуглас-Хьюм мэдүүлээ. Америкын телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, тэрэ иимэ мэдүүлгэ хэһэн байна.

Асуудалнуудта харюусахадаа Дуглас-Хьюм иигэжэ хэлээ. «Гэнтэ добтолгые зайсуулгатай холбоотой асуудалнуудаар» Советскэ Союзтай хэлсээ хэхэ талаар хамагай түрүүндэ үрэ гаража болохо байна.

«НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые» байгуулха түсэбүүд тухай тогтоходоо, Англиин премьер-министр иигэжэ мэдүүлээ. Эдэ хүсэнүүдые байгуулха, тэрэшэлэн Кубатай худалдаа наймаа эрхилхэ талаар, мүн Зүүн-Урда Азидахи байдал тушаа Англи ямаршье уялга бэедээ таажа абаагүй байһаар.

Освенцимэй сүлөөлэгдэһөөр 19 ж... гүйсэбэ

ВАРШАВА, январиин 27. ТАСС корреспондент В. Кузнецов ии... дамжуулна:

Освенцимые—алалгын фашис... герийе Совет Армиин сүлөөл... мүнөөдэр 19 жэл гүйсэбэ. Освен... мые сүлөөлхын түлөө байлдаан... дай үедэ ами наһаа үгэһэн со... сэрэгшэдэй хүүр дээрэ ургамал ... гү дээр гүрэһэн олон тоото веног... табигдаа. Олон ороной хэдэн милл... хүнүүд эндэ зобоогдоһон, туляа... һан, фашистнуудаар буудуу... алуулһан юм. Тэдэнэй дурасхаал... ёһолхын тулада урдань эндэ хаал... да һууһан хүнүүд лагериин һу... дээрэ сугларaa. Освенцимдэхи ал... шад мүнөө Баруун Германида су... тэй ябажа байдаг. Тэдэниие ш... таар хэһээхын түлөө тэмсэл шан... хахые уряалан дэлхэйн араду... уулзалгата хабаадагшад ханда... байна.

Хитад Франци хоёр... коммюнике

ПЕКИН, январиин 27. (ТА... Хитад Франци хоёрой хоорондо д... ломатическа харлисаанай тогтоо... һон тухай Хитадай Арадай Рес... ликын правительствын болон Фр... циин Республикын правительст... хамтын коммюнике Синьхуа аг... ство дамжуулаа. Хитадай Ара... Республикын правительство, Фр... циин Республикын правитель... али али талаһаа үгэеэ ойлгол... дипломатическа харилсаа тогто... гэжэ шиидхэе гээд коммюнике ... хэлэгдэнэ.

Энэ зорилгоор гурбан һарын т... ша соо элшэн сайдуудые томи... гэжэ тэдэнэр үгэеэ ойлголсоо.

КНР Франци хоёр дипломатическа харилс... тогтообо

ПАРИЖ, январиин 27. (ТАСС... Францийн болон Хитадай Ара... Республикын правительства... дипломатическа харилсаа тогто... гэжэ шиидэе гээд эндэ хуулит... соносхогдоо.

ВАШИНГТОНОЙХИД ХООҺООР НАЙДУУЛЖА ЭХИЛЭЭ

Шэнэ жэлэй түрүүшын һарада США-гай дотоодын политическэ ажабайдалай талаар ямар юумэндэ гол анхарал хандуулагданаб гэхэдэ, ороной хуули гаргалгын дээдэ орган бологшо конгресс хүдэлмэреэ дахяад эхилээ. 88-дахи зарлалай конгрессэй хоёрдохи сесси январиин 7-до нээгдээ юм. Тэрээндэ урда урданайхиһаашье үлүү ехэ анхарал хандуулагдана. Ушарынь хадаа президентын, түлөөлэгшэдэй палатын, сенадай гурбанай нэгэ хуби, олон губернаторнууд мүнөө жэлэй ноябрьта һунгагдаха байна. Һунгалтын урда тээхи кампанида хабаададаг гол бүлэгүүд ямар юумэндэ түшэглэхэ, ямар аргаар, ямар уряануудые табижа, ямар найдуулгануудые үгэжэ һунгагшадые бэе тээшээ татаха хүсэлэнтэй байнаб?

Заншалта ёһоор президент һүүлэй неделиин турша соо конгрессто хэдэн бэшэгээр хандаа. Энэ хадаа өөрэйнь, тэрэнэй тала баригшадай һунгуулиин урда тээхи кампаниин үедэ ямар программа баримталха хүсэлэнтэй байһыень элирүүлхэ үндэһэ һуури боложо үгэнэ. Гадаадын болон дотоодын политикын талаар наһа бараһан президент Кеннедиин хараа шэглэл үргэлжэлүүлхэб гэһэн найдуулга хамагай түрүүндэ үгтэһэн байха юм. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал зарим зэргээр һуларуулха, дотоодын реформнуудые хэхэ найдуулга үгэлгэтэй Кеннедиин нэрэ холбоотой байна бшуу.

Америкын олон һунгагшадай һаналые анхаралдаа абаад байхада, иимэ хараа бодол баримталхада туһатай гээд Америкын шэнжэлэгшэд тэмдэглэһэн байха юм.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар урдын президентын эхилһэн хараа бодолые үргэлжэлүүлхэб гэжэ оронойнгоо байдал тухай түрүүшын бэшэг эльгээхэдэ президент Джонсон уялга абаһан байна. Энэнь орон дотор, мүн ондоо тээгүүршье һайшаалтайгаар угтагдаһан байгаа. Гэхэ зуура, президентын энэ болон бусад бэшэгүүд дотор алгасалдаануудай тохёолдодог байһаниинь элеэр харагдадаг. Жэшээлхэдэ, «дайгүйгөөр амгаланаар ажаһуулгые» үг зорилгомни болоно гэжэ соносхохо зуураа, тэрэ «хүсэ баримталха», мүн «сэрэгэй талаар булюу байха» ябадалда түшэглэхэ оролдолго гаргадаг байна.

Гэхэтэй хамта январь соохи хэдэн бэшэгүүд соонь дотоодын асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байна. Энэншье зүйтэй. Үни хада шиидхэгдэхээр болоһон иимэ асуудалнууд олон юм.

Экономико хүгжөөлгые урмашуулха талаар США-гай правительствын һүүлэй жэлнүүдэй оролдолгоһоо үрэ гараагүй. Һүүлэй 10 жэлэй турша соо промышленна продукцинь жэл бүри дунда зэргээр гурба шахуу процентээр нэмэһэн байха юм.

Америкын олон миллион ажалшад хүдэлмэригүйдэлгэһөө, үгытэй ядуу байдалһаа ехээр хохидон зободог юм. Энээн тухай түрүүшынгээ бэшэг соо президент өөрөө зааһан байгаа. Америкын бүхы бүлэнэрэй табанай нэгэ хубиин олзо доход «тон бага, түрүүшын хэрэглэлэй юумэ абахадань хүрэдэггүй». Иимэ зоной тоо олон боложол байдаг. Мүнөө «һалбаран хүгжэжэ» байһан Америкэдэ «Уолд-Стрит джорнэл» гэжэ газетын тодорхойлһоной ёһоор 40 миллион хүн иимэ ядуу тулюураар ажаһуудаг. США-гай газар тариалангай министр О. Фримэнэй хэлэһэнэй ёһоор имагтал хүдөө нютагуудта 15 миллион американецууд үгытэй ядуугаар ажаһууна...

Хүдэлмэригүйшүүл тухай асуудал эндэ хурсаар табигдана. Тэдэнэй тоо экономикын дэбжэжэшье байһан үедэ олон боложол байдаг. Бүхы хүдэлмэришэдэйнь 5—6 процент мүнөө хүдэлмэригүй болонхой. Автоматизациин хойшолонгуудые шэнжэлхэдээ, Америкын шэнжэлэлгын институдуудай нэгэн һаяхан иигэжэ багсаажа бэшэһэн байна. Тиимэшье үни болонгүйгөөр США-да бүхы хүдэлмэрилэгшэдэйнь 10 процент, зарим промышленна районуудтань 20 процент хүдэлмэригүй болохо.

Америкын экономикын хүгжэлтые түргэдхэхын тулада корпорацинуудһаа абтадаг налогуудые, олзын налогые (гол түлэб баян зонһоо) бага болгохо гэжэ наһа бараһан президент Кеннедиин дурадхаһан дурадхалые президент Джонсон дахяад дабтаһан байна. Америкэдэхи үгытэй ядуу ябадалтай тэмсэл хэхэб гэжэ тэрэ соносхоо. Энэ уряа һунгуулиин урда тээхи кампанитай холбоотой гээд Америкын олон шэнжэлэгшэд тэмдэглэһэн байха юм. «Үгытэй байдалда эсэргүү тэмсэл тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ хадаа үгөөрөө хэһэн тэмсэл болоно... Иимэ байдалые нэгэ зулаар зайсуулха аргагүй. Өөһэдынгөө наһан соо үгытэй ядуу байдалай усадхагдахые бидэнэрэй харахамнай бэрхэтэй ха» гээд «Нью-Йорк Геральда трибюн» газетэ бэшэһэн байгаа. Конгрессэй үзэмжэдэ президентын һаяхан табиһан шэнэ бюджедэй проект иимэ тобшололые батагхажа үгэнэ. Бүхы гаргашануудые юрэнхы дээрэнь мүнөө жэлэйхиһээ зарим зэргээр бага болгохоор правительство дурадхаһан байна. Сэрэгэй гаргаша 54 миллиард доллараар тодорхойлогдонхой. Энэнь бюджедэй бүхы гаргашын 55 процент болоно. Үгытэй ядуу байдалтай тэмсэл хэхэ программада 1,1 миллиард доллар зорюулагдаха юм. Энэ хадаа сэрэгэй гаргашада орходоо 50 дахин бага болонол. Энээниие унгшагшад обёоржо ядахагүй.

Дотоодын бүхы шухала асуудалнуудые хэлсэһэн 88-дахи зарлалай конгрессэй нёдондо жэлэй сессиһээ үрэ гараагүй һэн. Республиканска партиһаа президентын тушаалда өөрыгөө мүнөө кандидадаар табихые һанаашалдаг сенатор Голдуотер шэнги «галзуушуул» сесси дээрэ илангаяа шанга шангаар хашхаралдаа гаргадаг байһан юм. Хархис үзэлтэй республиканецууд урда штадуудай демокрадууд—үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадтай хамжаад, юрын американецуудай аша хараһан ямаршье дурадхалнуудые буруушаажа ородог байгаа.

«Нью-Йорк таймс» газетэ һанаа зобонгёор иигэжэ уридшалан һануулна. 1964 оной сесси һунгуулиин кампаниин болохоёо байһанһаа уламжалан утаан саг соо үргэлжэлэнгүй, ороной хэрэгламжэдэ конгрессэй тиимэ ехэ анхарал хандуулаагүй һаань, мүнөөнэй конгресс иигэжэ ойлгохо ёһотой. Энээн дээрэһээ хуули гаргалгын хэрэгүүдтэ олониитэ этигэхэеэ болижо, орохол гэжэ конгресс ойлгохо ёһотой.. Монополистическэ капиталай хүсэд гартаа барижа байһан «хуули гаргалгын хэрэгүүдтэ» олониитэ, үргэн олон хүн зон ехээр этигэдэггүй байна. Президентын тусхай комиссиин һаяхан толилогдоһон элидхэл соо иигэжэ заагдана. Америкын һунгагшадай хахадһаа үсөөниинь конгрессэй һунгалтада, мүн ехэ шууяатайгаар үнгэрдэг президентын һунгалтада хабаададаг байха юм. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, элдэб янзын хизаарлалтанууд хэгдэдэг. тиихэдэ капиталистнуудай аша туһые хараад, арад зон тухай һаналаа табидаггүй «хуули гаргалгын хэрэгүүдтэ» этигэхээ болижо байһан американ һунгагшад эдэбхи багатай байдаг.

И. ЛИПИЦКИЙ.
(ТАСС).

Англи Зүүн Африкада сэрэгүүдые олоор абааша...

ЛОНДОН, январиин 27. (ТАСС). Кенидэ Англиин сэрэгүүдые нэмэжэ аблашалга түгэсхэгдэбэ. Далайн десантна 41-дэхи отрядһаа долоон зуун солдат болон офицернүүдые, хорин сэрэгэй автомашинануудые, 35 шахуу тонно сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые «Британия» гэжэ түхэлэй 13 транспортна самолёт Кенидэ абаашажа буулгаа гээд агаарай- сэрэгэй хүсэнүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

Шухала болоо һаань дахяад нэмэжэ эльгээхын тулада Англиин с... рэгэй хэдэн частьнууд зэһэнги бэл... болгогдонхой. Хойто Ирландида, Ан... лида, Мальта дээрэ байһан сэрэгү... тэдэнэй тоодо оролсоно. Англи... Баруун Германида байдаг сэрэгүү... һээ зургаадахи бригада мүн лэ т... шэ эльгээгдэхээр зэһэнги болгогдо... хой.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14. промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица-ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00024. Зак. № 51.